

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj:7/10 i 3/23), a u vezi sa članom 12. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/12 i 11/18), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 16. sjednici, održanoj dana 13.04.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Amra Mehmedić

Broj: 02-_____/23

Datum, 13.04.2023. godine

Z e n i c a

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo zdravstva,

1x Stručna služba Skupštine,

1x JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona,
putem Ministarstva,

1x a/a.

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321, Fax: 032 201 322.
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu

Zenica, februar 2023. godine

SADRŽAJ

<u>I Uvod</u>	5
<u>I 1. Opći podaci o JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona</u>	5
<u>I 2. Interni pravni akti Zavoda</u>	5
<u>I 3. Misija</u>	6
<u>I 4. Vizija</u>	6
<u>I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda</u>	6
<u>I 6. Djelatnost Zavoda</u>	7
<u>I 7. Organizacija i rad Zavoda</u>	7
<u>I 8. Finansiranje Zavoda</u>	9
<u>I 9. Kadrovska struktura Zavoda</u>	9
<u>I 10. Radno vrijeme Zavoda</u>	10
<u>I 11. Prostor za rad Zavoda</u>	10
<u>I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima</u>	10
<u>I 13. Akaz i bonitet</u>	11
<u>I 14. Mjere antikorupcije</u>	12
<u>I 15. Apoteka u zdravstvenoj ustanovi</u>	12
<u>I 16. Organizacija i rad Zavoda za vrijeme pandemije</u>	13
<u>I 17. Planiranje kontrole, monitoringa i evaluacije radnih procesa</u>	13
<u>I 18. Komisije, strategije, programi, sporazumi, planovi i odgovorne osobe</u>	14
<u>II SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN</u>	15
<u>II 1. Odjeljenje za ambulantni tretman</u>	15
<u>II 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi</u>	16
<u>II 1.2. Broj pacijenata</u>	17
<u>II 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2019-2022. godine</u>	17
<u>II 1.3.1. Testiranje na psihoaktivne supstance</u>	19
<u>II 1. 4. Rad Zavoda</u>	20
<u>II 1.5. Supstituciona terapija</u>	21
<u>II 1.6. Testiranje na markere Hepatitisa B,C i HIV-a</u>	28
<u>II 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti</u>	29
<u>II 2. ODJELJENJE ZA STACIONARNI TRETMAN - DETOKS</u>	30
<u>III SLUŽBA ZA PSIHO SOCIJALNI TRETMAN</u>	36
<u>III. 1. ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE</u>	36

III 1. 1. Edukacija učenika od 13 do 18 godina.....	36
III 1.2. Edukacija mladih edukatora – vršnjačka edukacija.....	37
III 1.3. Edukacija Vijeća učenika.....	37
III 1.4. Edukacija vijeća roditelja.....	38
III 1.5. Kontinuirana edukacija učenika u Zavodu.....	38
III 1.6. Edukacija izviđača.....	38
III 1.7. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta.....	39
III 1.8. Edukacija studenata.....	40
III 1.9. Izrada kratkih edukativnih videa.....	40
III 1.10. Promotivne i izdavačke aktivnosti.....	40
III 1.11 Istraživanja.....	41
III 1.12. Saradnja s medijima.....	43
III 1.13. Kampanje.....	43
III 1.14. Saradnja sa udruženjima.....	44
III 1.15. Preventivna politika.....	44
 III 2 . ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI.....	45
III 2.1. Djelokrug rada Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti.....	45
III 2.2. Ovisnost o kockanju.....	45
III 2.3. Ovisnost o video-igrama, računarskim igrama i on-line igrama.....	45
.....	45
III 2.4. Ovisnost o internetu.....	46
III 2.5. Ovisnost o društvenim mrežama.....	46
III 2.6. Priprema i realizacija programa i projekata prevencije bihevioralnih ovisnosti.....	46
III 2.7. Saradnja i razmjena iskustava sa drugim odjeljenjima.....	49
 III 3. ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU.....	51
III 3.1. Pregled pruženih usluga Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju u 2022. godini u ambulanti Zavoda i lokalnoj zajednici.....	51
III 3.2. Tabelarni prikaz pruženih usluga Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju.....	53
III 3.3. Usluge smještaja pacijenata u terapijske zajednice.....	53
III 3.4. Sigurnosne i zaštitne mjere obaveznog liječenja.....	55
III 3.5. Prijave liječenih ovisnika od psihoaktivnih supstanci (21-I-PLO).....	56
III 3.6. Aktivnosti na održavanju kvalitete i sigurnosti (AKAZ).....	56
III 3.7. Projektne aktivnosti Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju.....	56
III 3.8. Saradnja sa drugim Odjeljenjima Zavoda.....	57
III 3.9. Učešće u internim i eksternim edukacijama, seminarima, kongresima.....	58

<u>PRILOG 1. IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA I OCJENA RADA DIREKTORA</u>	60
---	----

<u>PRILOG 2. OCJENA RADA DIREKTORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG ZA 2022. GODINU</u>	62
--	----

I UVOD

I 1. Opći podaci o JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

Javna zdravstvena ustanova Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti osnovana je Odlukom o osnivanju Zavoda od strane Skupštine Zeničko-dobojskog kantona na redovnoj sjednici održanoj 13. 10. 2005. godine pod brojem: 01-37-28382/05, a koja je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona, br. 11/05“.

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, broj: 01-37-16098/12 od 20. 7. 2012. godine promijenjen je naziv ustanove u **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**. Istim aktom usklađena je djelatnost Zavoda, a na osnovu Odluke o klasifikaciji djelatnosti BiH („Službene novine BiH“, broj: 47/10) i definisani su izvori i načini obezbjeđivanja sredstava za rad i raspolaganje viškom prihoda nad rashodima. U skladu sa pomenutom Odlukom, Zavod je izvršio usklađivanje svih općih akata ustanove. Nakon prihvaćene inicijative Zavoda, za usklađivanje člana 2. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja **Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**, Skupština Zeničko-dobojskog kantona donijela je Odluku o izmjenama Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanje organizacije i poslovanja koje se odnose na naziv Ustanove i njenu djelatnost, po kojoj ustanova dobiva konačan naziv **Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona** („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/2018 od 03.08.2018. godine) (u daljem tekstu: Zavod). Shodno donesenoj Odluci i ukazanoj potrebi za tehničkim poboljšanjem teksta Statuta, broj: 338-III-2/12 U.O od 31. 8. 2012. godine pristupilo se usklađivanju Statuta. Upravni odbor je na svojoj 15. sjednici 9. 11. 2018. godine donio odluku o usvajanju Statuta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona na kojeg je Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na svojoj 171. sjednici održana dana 30. 11. 2018. godine dala saglasnost Zaključkom, broj: 02-1-17670/18 od 30. 11. 2018. godine. Zavod je izvršio usklađivanje internih akata prema novom Statutu Zavoda.

Upis u sudski registar izvršen je dana 05. 12. 2005. godine pod brojem U/I-2193/05 od kada i počinje zvaničan rad Zavoda. U skladu sa već pomenutim, izvršena je preregistracija Zavoda u Općinskom sudu u Zenici, Rješenjem o izmjenama podataka br. 043-0-Reg-12-000898 od 03. 09. 2012. godine. Shodno novoj Odluci, izvršena je i nova preregistracija kod Općinskog suda u Zenici, Rješenjem o izmjenama podataka, broj: 043-0-Reg-18-001396 od 07. 12. 2018. godine.

Osnivač Zavoda je Skupština Zeničko-dobojskog kantona.

Sjedište Zavoda je u Zenici, u Ulici Aska Borića 28.

Identifikacioni broj Zavoda je: 4218500470003.

I 2. Interni pravni akti Zavoda

1. Statut Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
2. Pravilnik o radu JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
4. Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju zaposlenika JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
5. Pravilnik o javnim nabavkama;

6. Pravilnik o zaštiti od požara;
7. Pravilnik za postupanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u slučajevima diskriminacije (prevencija, zaštita i sankcije);
8. Pravilnik o zaštiti na radu;
9. Poslovnik o radu stručnog vijeća Zavoda;
10. Pravilnik za prevenciju i sprečavanje korupcije, 2020. godine;
11. Poslovnik o radu Upravnog odbora JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
12. Poslovnik o radu Etičkog komiteta;
13. Poslovnik o radu Komisija za lijekove;
14. Poslovnik o radu Komisije za prigovore pacijenata;
15. Poslovnik o radu Komisije za poboljšanje kvalitete i sigurnosti u zdravstvu.

U izvještajnom periodu, a uslovljenom situacijom pandemije novog korona virusa bolesti COVID-19, poštujući sve naredbe kriznih štabova (federalnog i kantonalnog ministarstva zdravstva) i vlastitog iskustva doneseno je nekoliko bitnih akata kojima se obezbjeđuje efikasno rukovođenje kriznom situacijom, rukovođenje ljudskim resursima i organizacijom rada sa ciljem očuvanja kontinuiteta pružanja zdravstvenih usluga pacijentima kao i uspješna borba protiv širenja virusa među uposlenicima i pacijentima tokom dolaska i boravka u ustanovi. Svi dokumenti su sastavni dio Kriznog plana pripravnosti, a koji sadrži usvojeni „Kantonalni plan pripravnosti za oboljenja izazvana Covid-19“, dinamičkog je karaktera i kontinuirano se kroz procedure, odluke, zaključke, preporuke i ostale akte dopunjava i prati aktuelnost stanja pandemije. Za podizanje nivoa spremnosti i odgovora na situaciju pandemije, edukaciju je proveo direktor Zavoda koji je dobio certifikat za: „Upravljanje krizama i vanrednim situacijama u zdravstvu sa pandemijom COVID-19“.

I 3. Misija

JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je specijalizovana zdravstvena ustanova za pružanje usluga iz oblasti prevencije i istraživanja ovisnosti, tretmana i rehabilitacije ovisnika. U svom radu primjenjuje savremene metode u ambulantnim i stacionarnim uslovima, uz kontinuirano stručno unapređivanje, a u cilju poboljšanja i unapređenja kvalitete života stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona.

I 4. Vizija

Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je ustanova koja će svojim stručnim i profesionalnim pristupom prevenciji i istraživanju, tretmanu i rehabilitaciji ovisnosti prevazići kantonalne i entitetske okvire i postati regionalni i edukacioni centar za bolesti ovisnosti.

I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda

Sve aktivnosti Zavoda imaju za cilj da se unapređenjem kvaliteta zdravstvene usluge postignu što veće zadovoljstvo pacijenata i pozitivni rezultati rada i poslovanja. U programe primarne prevencije uključiti što veći broj adolescenata i mladih ljudi sa ciljem razvijanja svijesti i otpora prema psihoaktivnim supstancama, kao i neprilagođenom i patološkom ponašanju. Permanentno unapređivati znanje zaposlenih putem programa kontinuirane interne i eksterne edukacije sa ciljem ostvarivanja što kvalitetnije zdravstvene usluge. Iz toga proizilaze strateški principi u radu Zavoda:

- Visoki kvalitet zdravstvene usluge;
- Kontinuirana medicinska edukacija osoblja, kroz stalno stručno unapređivanje postojećih

programa liječenja i uspostavljanje novih u skladu sa preporukama SZO;

- Multidisciplinarni timski pristup;
- Primarna prevencija i rano otkrivanje poremećaja;
- Monitoring i evaluacija svih segmenata rada;
- Multisektorijalna saradnja;
- Pozitivno finansijsko poslovanje;
- Medijska promocija rada ustanove.
-

I 6. Djelatnost Zavoda

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/10), Statutom Zavoda na koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona dala svoju saglasnost Zavod obavlja sljedeće djelatnosti:

- 86.10 - djelatnosti bolnica;
- 86.22 - djelatnosti specijalističke medicinske prakse;
- 86.90 - ostale djelatnosti zdravstvene zaštite;

U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama, utvrđena je djelatnost Zavoda:

- stacionarna i ambulantno-poliklinička zdravstvena zaštita sa rehabilitacijom oboljelih ovisnika,
- planira, predlaže i provodi mjere primarne prevencije za očuvanje i unapređenje zdravlja u segmentu ovisnosti;
- dijagnostiku, terapiju, sekundarnu i tercijarnu prevenciju, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju ovisnika;
- provođenje programa supstitucione terapije prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije, (po modelu dnevne bolnice);
- vođenje registra bolesti ovisnosti;
- ostvaruje saradnju sa zdravstvenim ustanovama svih nivoa zdravstvene zaštite;
- ostvaruje saradnju sa ustanovama koje kroz svoju djelatnost mogu biti uključene u borbu protiv bolesti ovisnosti (osnovne i srednje škole, prosvjetno-pedagoški zavodi, visokoškolske ustanove, centri za socijalni rad, nevladine organizacije, sportska udruženja, udruženje građana i roditelja);
- provodi istraživački rad i statističku obradu iz oblasti ovisnosti;
- organizuje i /ili provodi programe smanjenja štete za lica koja injektiraju droge;
- organizuje stručna savjetovanja, seminare, javne tribine, predavanja i druge aktivnosti od značaja za ostvarivanje djelatnosti Zavoda;
- provodi edukaciju medicinskog osoblja iz oblasti ovisnosti;
- provodi edukaciju medicinskih saradnika iz oblasti ovisnosti;
- izrađuje i provodi doktrinu i model u pružanju zdravstvene zaštite u oblasti ovisnosti;
- učestvuje u dopunskom stručnom osposobljavanju zdravstvenih i nezdravstvenih radnika iz svoje profesionalne oblasti;
- obavlja i druge poslove u oblasti bolesti ovisnosti u skladu sa posebnim propisima.

I 7. Organizacija i rad Zavoda

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja izvršeno je usklađivanje svih općih akata Zavoda.

U skladu sa općim aktima, Zavod svoju javno-zdravstvenu djelatnost obavlja putem organizacionih jedinica. Osnovne organizacione jedinice obrazuju se za vršenje poslova i zadataka, iz jedne ili više oblasti, iz djelokruga Zavoda.

Šematski prikaz organizacione strukture Zavoda:

Prilog: Šema organizaciono-funkcionalne strukture Zavoda, utvrđuje se na sljedeći način:

APOTEKA

Osnovne organizacione jedinice Zavoda su:

Služba za ekonomske i pravne poslove

Odjeljenje za ekonomske poslove

Odjeljenje za pravne poslove

Služba za ambulantni i stacionarni tretman

Odjeljenje za ambulantni tretman

Ambulanta za ovisnost

Ambulanta za alkoholizam

Ambulanta za podjelu supstitucione terapije

Apoteka

Odjeljenje za stacionarni tretman – Detoks

Odjel za stacionarni tretman

Odjel za okupacionu terapiju

Služba za psihosocijalni tretman

Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju

Odjel: Centar za resocijalizaciju i klubove

I 8. Finansiranje Zavoda

Sredstva za rad Zavod ostvaruje:

- iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona;
- ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona;
- iz drugih izvora, na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

I 9. Kadrovska struktura Zavoda

Tabela broj 1. Struktura zaposlenih na dan 31.12. 2022. godine		
Zanimanje	Stručna sprema	Broj
Direktor- dr. medicine specijalista neuropsih	VSS	1
Dr. medicine, specijalista neuropsihijatar	VSS	2
Dr. medicine	VSS	1
Diplomirana medicinska sestra	VSS prvi ciklus	1
Magistar farmacije	VSS	1
Medicinski tehničar	SSS	21
Medicinski saradnici	VSS	9
Diplomirani ekonomista	VSS	2
Diplomirani pravnik	VSS	1
Administrativni radnik	SSS	1
Spremačica	NS	2
Ukupno		42

Od toga su:

- zdravstveni radnici i saradnici..... 36 radnika ili...85,7%
- administrativni radnici..... 4 radnika ili..... 9,5%
- ostali radnici 2 radnika ili..... 4,8%

Prostorni kapacitet, kao i postotak finansiranja od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja, a

pogotovo od strane osnivača u odnosu na normativ (Naredba o izmjenama i dopunama naredbeo standardima i normativima zdravstvene zaštite obaveznog zdravstvenog osiguranja u federaciji BiH-Službene novine Federacije Br, 58, 2018 god.) o kadru i finansiranju nam stvara okvir za trenutno zaposlenje od 42 uposlenika. Tokom 2023. godine, a ovisno o finansijskim mogućnostima kao i proširenju prostornog kapaciteta planirano je zaposlenje jednog doktora medicine na određeno vrijeme radi izostanka radnika, specijalizanta, zbog obaveza završetka specijalizacije, kao i nepredviđena upošljavanja koja se mogu situaciono pojaviti kao neophodna popuna, zadržavanje trenutno uposlenih na određeno vrijeme do prestanka razloga za njihovo upošljavanje, te popuna rdnog mjrdta Medicinskog suradnika na poziciji upražnjenoj nakon odlaska radnika u penziju, a sve u skladu sa Uredbom o prijemu u radni odnos u javnom sektoru ZDK kantonu ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 8/19, 6/20 i 19/20). Također, tokom 2023. godine nastaviti će se edukacija i dodatno usavršavanje uposlenika, svako u svom domenu rada i zanimanja, a u skladu sa finansijskim mogućnostima. Edukacija će se obavljati interno i eksterno kroz predavanja, radionice, posjete kongresima, seminarima, simpozijima ili slično u zemlji ili inostranstvu. Kadrovska struktura zaposlenih u Zavodu relativno je povoljna. Od ukupnog broja zaposlenih u Zavodu su tri doktora nauka, dva primarijusa, tri magistara nauka i četiri magistra struke. Također, dva radnika su u procesu doktorskih disertacija.

I 10. Radno vrijeme Zavoda

Radno vrijeme Zavoda prilagođeno je potrebama korisnika u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o radu. Radno vrijeme Zavoda, osim stacionarnog odjeljenja, je od 07,00 sati do 15,00 sati. Odjeljenje za stacionarni tretman radi 24 sata dnevno sa smjenskom organizacijom posla.

I 11. Prostor za rad Zavoda

Zavod nema vlastiti prostor pa radi i djeluje u iznajmljenim prostorima

Rad Zavoda odvija se u Zenici na tri odvojene i udaljene lokacije: ambulantni dio u zgradi "socijalnog" u prostoru iznajmljenom na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja (oko 160 m²) i stacionarni dio u iznajmljenom prostoru Kantonalne bolnice (oko 140 m²) sa deset kreveta. Tim za primarnu prevenciju je smješten u iznajmljenom prostoru u Domu penzionera. Rad u terenskim ambulantama se odvija u općinskim domovima zdravlja u prostorima koji su Zavodu stavljeni na raspolaganje, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Saradnja sa Kantonalnom bolnicom i domovima zdravlja je veoma dobra i korektna. Ugovorima se regulišu međusobni odnosi. Zavod, zbog svoje specifičnosti i prostorne širine kantona, te opredjeljenja Zavoda da djelatnost ostvaruje po decentralizacijskom modelu, obavlja djelatnost na deset (10) prostorno odvojenih lokaliteta na kantonu i dodatno u još dva kazneno-popravna zavoda (Zenica i Busovača) – ukupno 12 lokaliteta.

I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima

Ulaganjem u edukaciju zaposlenika nastojimo osigurati kontinuitet razvoja kroz usvajanje savremenih metoda i unapređenja tehnika rada. Vidovi edukacije su interni i eksterni edukativni programi. Time se doprinosi profesionalnom pojedinačnom i timskom jačanju u djelatnosti kojom se bavimo. Iako je početkom godine izrađen Plan edukacije osoblja Zavoda, koji je i pored pandemije realizovan u velikom procentu. Edukacija na internom nivo je realiziran tokom cijele godine po predviđenom planu, kao lično isčitavanje stručne literature i pisanje stručnih članaka u Biltenu Zavoda, interno organiziranih predavanja na

odabrane teme. Svim uposlenicima dostupan je internet aktuelnim naučnim i stručnim radovima i informacijama.

- U periodu od 12. do 15. maja 2022. godine održan je Sedmi kongres psihologa sa međunarodnim učešćem. Ispred Zavoda za bolesti ovisnosti ZDK prisustvovali su jedan ljekar i pet psihologa koji su predstavili svoje stručne radove.
- Predstavnici Zavoda prisustvovali su dvodnevnoj konferenciji „Imperativ revitalizacije socijalno-psihiatrijskih programa“ koja je održana u organizaciji Evropskog centra za mir i razvoj Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija.
- Pravnik, ekonomisti i administrativni radnik Zavoda prisustvovali su edukacijama na teme provođenje postupka javnih nabavki.
- IX Akademija o liječenju bolesti ovisnosti održana je u periodu od 27.5.-28.5.2022. godine na Vlačiću. Dva ljekara, socijalni pedagog i glavni tehničar Odjeljenja za stacionarni tretman prisustvovali su ovom događaju.
- U junu na ljetnoj školi, menadžment u zdravstvu u kriznim situacijama, u Kotoru uzeli su učešće predstavnici Zavoda
- U periodu od 23.6.-26.6.2022. godine održan je Internacionalni simpozijum o mentalnom zdravlju djece i adolescenata u organizaciji Bosansko-hercegovačko-američke Akademije umjetnosti i nauka (BHAAAS). Ovom skupu prisustvovao je psiholog Zavoda koji je prezentirao svoj stručni rad iz oblasti ovisnosti.
- U devetom mjesecu održan je psihiatrijski simpozijum u Puli sa učešćem našeg Zavoda
- U devetom mjesecu, četiri uposlenika Zavoda pohađali su osnovnu obuku o uvođenju certifikacijskih i akreditacijskih sandarda u zdravstvene ustanove.
- Tri uposlenika Zavoda učestvovali su na Danima kvalitete u zdravstvu u organizaciji AKAZ-a.
- Na simpozijumu o mentalnom zdravlju u desetom mjesecu u Tuzli prisustvovali su neuropsihijatar, psiholog i farmaceut.
- U periodu od 04. do 06.11.2022. dio osoblja prisustvovali su 5. kongresu psihijatara BiH sa međunarodnim učešćem pod nazivom „Psihijatrija u svijetu promjena“ Mostaru.
- U decembru mjesecu na dvodnevnom edukacionom skupu za medicinske thničare u Sarajevu bili su prisutni predstavnici Zavoda
- Pravnik i ekonomisti su provelu edukacije kroz ponuđene edukativne skupove u Neumu i sarajevu, kao i edukacije putem webinara

I 13. Akaz i bonitet

Nakon što je Zavod postao prvi akreditovani Zavod u državi, a i prva zdravstvena ustanova u Zeničko-dobojskom kantonu koja je dobila certifikat za postignuti kvalitet u radu po standardima AKAZ-a (od 12. 01. 2018. godine, broj rješenja: 02-37-10/18) kontinuirano se održavao dostignuti nivo i provodile se usvojene procedure. Odlukom direktora Zavoda vršene su pripreme za reakreditaciju. Svi uposlenici Zavoda zajedno sa koordinatorom kvaliteta bili su uključeni u proces priprme za reakreditaciju i poboljšanja kvaliteta u Zavodu za bolesti ovisnosti Ze-Do katontona sa ciljem poboljšanja usluga koje pružamo pacijentima, kao i uslova njihovog boravka te uslova rada uposlenika, a prema važećim akreditacijskim standardima. Unutar novih standarde i procedure Agencija je odredila 7 (sedam) poglavlja definisanih kao sedam standarda sa 140 procedura (uključene strategije i pravilnici). Za dio procedura koje se ne primjenjuju u Zavodu upućen je zahtjev za njihovo oslobađanje. Svi izrađeni standardi i procedure su primjenjivi, dokumentovani, a Zavod je počeo sa njihovom praktičnom promjenom.

Agencija za kvalitet imenovala je Komisiju za pocjenu ispunjenosti uslova koja je boravila

dva dana u Zavodu na provjeri kvalitete. Komisija je u svom izvještaju prema Agenciji za kvalitet dala pozitivnu ocjenu, na osnovu čega je Upravni odbor Agencije za kvalitet i sigurnost u zdravstvu u **februaru mjesecu certificirao i akreditovao Zavod** za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

Zavodu je 2021. godine dodjeljen certifikat bonitetne uspješnosti AA+, a 2022 godine Zavod je među tri posto ustanova u BiH kojem je dodjeljen certifikat bonitetne uspješnosti najvišom ocjenom AAA.

I 14. Mjere antikorupcije

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 157. redovnoj sjednici održanoj 10.06.2022.godine donijela Odluku o usvajanju Akcionog plana za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona za period 2022-2024.godine. U izvještajnom periodu provedeno je niz aktivnosti kroz radionice, konsultacije sa javnošću, konsultacije sa kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima uprave i jedinicama lokalne samouprave, te je izrađen sveobuhvatan dokument koji predstavlja temelj za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije u narednom periodu. Akcioni plan je izrađen na period od tri (3) godine, što je u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata Federacije BiH, a isti će se prema pomenutoj Uredbi redovno revidirati sve do zaključne godine važenja Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije ZDK, što će u konačnici učiniti proces evaluacije kvalitetnijim i sveobuhvatnijim. Akcioni plan kao operativni dokument, sadržan je od ciljeva, mjera i aktivnosti sa jasnim rokovima i zaduženjima svih subjekata koji su uključeni u borbu protiv korupcije pa tako i JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, a što je nužno za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona. Koordinator je u toku prvih šest mjeseci 2022. godine prošao sve potrebne edukacije, izrađivao tražene Izvještaje iz oblasti antikorupcije i radio druge potrebne radnje iz ove oblasti. Osim navedenog, oformljena je Radna grupa za izradu Plana integriteta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

Održana su tri radna sastanka na kojem su dogovoreni zadaci i koraci u izradi Plana integriteta. Na trećem sastanku Radne grupe donesen je prijedlog Programa rada za izradu Plana integriteta Zavoda.

Nakon toga se pristupilo štampanju upitnika o korupciji za sve zaposlene Zavoda, a zatim i raspodjeli upitnika, te prikupljanju popunjenih upitnika. U narednom period slijedi pravljenje softverskog rješenja za unos i obradu svih dobijenih podataka.

I 15. Apoteka u zdravstvenoj ustanovi

Na osnovu ukazane potrebe i daljeg razvoja Zavoda i unapređenja djelatnosti upućen je zahtjev Ministarstvu zdravstva Ze-Do kantona o utvrđivanju ispunjenosti uvjeta prostora, opreme i kadra za rad Apoteke Službe za ambulantni i stacionarni tretman, te je shodno navedenom nadležno Ministarstvo zdravstva izdalo Rješenje, broj: 11-37-433-7/16 od 15.03.2021. godine o ispunjenju propisanih uvjeta čime su se stekli uslovi za rad Apoteke.

Apoteka Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-Dobojskog kantona je funkcionalna samostalna organizaciona jedinica. U izvještajnom periodu u Apoteci je pored nabavke lijekovima preko veletrgovine, koja je Javnim pozivom izabrana kao najpovoljniji ponuđač, adekvatnog snabdijevanja (Službe za ambulantni i stacionarni tretman i terenskih ambulanti) i izdavanja lijekova, medicinskih sredstava i ostalih preparata za zaštitu zdravlja, kontinuirano i uredno vođena evidencija o lijekovima u skladu sa zakonskim procedurama, aktima i propisima što podrazumijeva: način skladištenja, evidenciju rokova upotrebe i distribucije lijekova. Apoteka je također stalno na raspolaganju imala utvrđene količine esencijalnih lijekova potrebnih za redovnu jednomjesečnu zalihu, blagovremeno zbrinjavala neispravne lijekove

koji se smatraju farmaceutskim otpadom, kao i medicinska sredstva koja više nisu za upotrebu ili su neispravna na način i pod uslovima predviđenim državnim Zakonom, kao i propisima donijetim na osnovu tog zakona. U prometu lijekovima Apoteka je poštovala cijene lijekova saglasno državnom Agencijom za lijekove, kao i propisima donijetim na osnovu Zakona o apotekarskoj djelatnosti i nabavljala lijekove samo od proizvođača odnosno veleprometnika lijekovima koji ima dozvolu za proizvodnju i promet lijekova odnosno dozvolu za promet lijekovima na veliko izdatu u skladu sa državnim Agencijom. Nabavljala medicinska sredstva samo od proizvođača odnosno veleprometnika medicinskih sredstava koji su upisani u registar kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva. Vodila evidencije i dokumentaciju u skladu sa odredbama Zakona o apotekarskoj djelatnosti, Zakona o medicinskoj dokumentaciji i Pravilnika o sadržaju osnovne medicinske dokumentacije, Zakona o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06) i vodila uredno finansijsko i materijalno knjigovodstvo u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju.

I 16. Organizacija i rad Zavoda za vrijeme pandemije

Shodno novonastaloj epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj pojavom pandemije novog koronavirusa, formiran je Tim Zavoda za koordinaciju i postupanje u posebnim epidemiološkim uslovima s ciljem praćenja epidemiološke situacije u Zavodu i predlaganja organizacionih i preventivnih mjera. Osnovni elementi rada Zavoda u periodu pandemije ogledaju se u sljedećem:

- Zavod je tokom trajanja pandemija novog koronavirusa redovno pratio i poštovao sve preporuke i naredbe federalnih i kantonalih Kriznih štabova ministarstava zdravstva, kao i Federalne uprave civilne zaštite.
- Izrađen je i dopunjavan Krizni plan pripravnosti na pojavu novog koronavirusa (COVID-19);
- Radnici Zavoda i pacijenti su redovno informisani o svim naredbama i preporukama.
- Organizirana je 24-satna telefonska psihološka podrška pacijentima i građanima, dio uposlenika je bio upućen na rad od kuće sa radnim zadacima i obavezama zbog sigurnosti i primjene propisane socijalne/fizičke distance.
- Urađena je reorganizacija radnih mjesta kojom se ispoštovala fizička distanca, kao i ugrađivanje zaštitnih barijera staklom i pleksiglasom gdje je bilo moguće.
- U cilju prevencije i zaštite od koronavirusa besplatno su dijeljene zaštitne maske pacijentima koji nemaju ili nisu u mogućnosti sebi osigurati zaštitnu masku.
- Provodila se kućna dostava terapije teško oboljelim pacijentima preko uposlenika Zavoda.
- Prije proglašenja stanja nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa kao i za vrijeme proglašenja stanja nesreće doneseno je niz instrukcija, naredbi, odluka vezano za organizaciju rada Zavoda i prevenciju koronavirusa, kao i niz procedura o postupanju u sklopu AKAZ-a, a vezanih za kontrolu infekcija

I 17. Planiranje kontrole, monitoringa i evaluacije radnih procesa

Zavod ima uspostavljen unutrašnji informacioni sistem za praćenje tretmana pacijena, što uključuje vođenje i arhiviranje medicinske dokumentacije, ali još nema uspostavljen softver za obradu svih podataka, kreiranje izvještaja u realnom vremenu kao i povezanost sa zdravstvenim informacionim sistemom u kantonu. Povezivanje u jedinstven informacioni sistem je u nadležnosti Zavoda zdravstvenog osiguranja i te aktivnosti se već provode. Bez obzira na navedeno, postojeći informacioni sistem omogućava izvještavanje o kretanju morbiditeta vezanog za droge i alkohol za potrebe Nacionalnog informacionog sistema, što je

u skladu sa zahtjevima Evropskog monitoring centra za praćenje droga (EMCDDA) i Državne strategije suzbijanja zloupotrebe droga u Bosni i Hercegovini koja je na snazi od marta 2009. godine. Zavod je učestvovao u izradi pregleda stanja vezanog za droge u BiH i nacionalne godišnje izvještaje od 2009. godine do danas, što namjerava činiti i dalje, u saradnji sa Institutom za zdravlje i sigurnost hrane i Ministarstvom sigurnosti BiH. Funkcija kontrole rada primarno je vezana za dva nivoa: Kontrola operativnog procesa rada; Kontrola zaštite prava pacijenata i Kontrola finansijskog poslovanja.

I 18. Komisije, strategije, programi, sporazumi, planovi i odgovorne osobe

Ispred Zavoda za bolesti ovisnosti, Odlukom broj 05-37-44/16 od 13.1.2016. godine imenovan koordinator kvalitet i sigurnosti. Od strane Upravnog odbora usvojen je Pravilnik o provođenju postupka akreditacije i donesene su odluke o imenovanju komisija, i to: Odluka imenovanju tima za provođenje postupka akreditacije, Odluka o imenovanju Komisije za kontrolu bolničkih infekcija, Odluka za kontrolu zdravih radnih mjesta, Komisija za lijekove, Komisija za Stručno vijeće, Komisija za prigovore pacijenata, Komisija za etička pitanja.

Nakon izveštene provjere usklađenosti postojeće dokumentacije u odnosu na nove standarde i procedure u periodu april-novembar pristupilo se revidiranju i izradi standarda, pravilnika i procedura. Komisija za poboljšanje kvaliteta i sigurnosti pružanja zdravstvenih usluga na svojim redovnim sastancima pratila je kontinuitet rada na poboljšanju kvaliteta, analizirani su postignuti zadaci, planirane aktivnosti za naredni period.

Zavod je izradio i usvojio niz strategija koje omogućavaju i doprinose uspješnijem poslovanju a u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti „Sl. novine: 46/10, 75/13“ i Zakona o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i akreditaciji u zdravstvu „Sl. novine 59/05; 52/11 6/17“. Sve strategije uključuju mjerljive ciljeve, vremenske rokove i nosioce funkcija odgovorne za njeno implementiranje. Upravni odbor Zavoda razmatrao je i usvojio sve propisane odluke koje su se direktno odnosile na proces akreditacije.

Napisano i usvojeno je 7 (sedam) strategija: Strategija upravljanja rizikom, Strategija poboljšanja kvaliteta za period 2022-2027, Strategija upravljanja rizikom, Strategija za osiguranje zdravih radnih mjesta, Strategija pkupljanja podataka, Strategija mentalnog zdravlja.

U izvještajnom periodu kontrolisano je i usvojeno 17 programa, pravilnika i politika: Program uvođenja u rad radnika; Program za sprječavanje i kontrolu bolničkih infekcija u JZU Zavod za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona; Program obuke za rad u Zavodu; Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju zaposlenika; Pravilnik o zaštiti od požara; Pravilnik o postupanju u slučaju diskriminacije; Pravilnik o zaštiti na radu; Pravilnik o zdravoj prehrani; Poslovnik o radu Komisije za interhospitalne infekcije; Pravilnik o radu Komisije za zdrava radna mjesta; Poslovnik o radu za poboljšanje kvalitete i sigurnosti; Poslovnik o radu Komisije za prigovor pacijenata; Poslovnik o radu Stručnog Vijeća; Poslovnik o radu Komisije za lijekove; Poslovnik o radu Etičkog komiteta; Poslovnik o radu Upravnog odbora; Priručnik za osoblje koje se prima u službu; Na sjednicama Upravnog odbora Zavoda razmatran i usvajan je Izvještaj koordinatora o dostignutom nivou u procesu akreditacije.

II SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN

II 1. Odjeljenje za ambulantni tretman

Ambulanta Zavoda je funkcionalna jedinica od koje počinje i gdje se obavlja najveći dio poslova u našoj ustanovi. Tu se provodi: dijagnostika bolesti ovisnosti, dijagnostika pratećih bolesti, terapija, pripreme za stacionarni tretman na detoksu, sekundarna prevencija i savjetovanja (roditelja, bračnih drugova, partnera i drugih saradnika u liječenju), usmjerenja u pogledu preventivnih aktivnosti (uz učešće uposlenika u izvršenju istih), usmjerenja u pogledu rehabilitacionih aktivnosti, statistička obrada, dio naučno-istraživačkog rada, dio rada na strategiji Zavoda, evaluacija ukupnog rada Zavoda.

U Ambulanti je nastao koncept rada koji daje osnovne karakteristike „zeničkog modela“ u liječenju ovisnosti, odnosno decentralizacijskog modela. Pošto je koncizan smatramo za korisno da se navede u izvještaju.

Koncept rada Ambulante Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

1. Nema liste čekanja.
2. Pacijent dolazi na pregled sa identifikacionim dokumentom (lična karta, pasoš). Nije neophodna ni zdravstvena knjižica u prvom susretu – u saradnji sa socijalnim radnicima reguliše se u početku liječenja.
3. Liječenje je dobrovoljno. Obavezno liječenje izvršava se samo po nalogu suda (najčešće alkoholizam).
4. Liječenje je besplatno i u okviru zdravstvenog sistema.
5. Liječenje je pristupačno ugroženoj populaciji.
6. Metadon je bio osnovni supstitucionij lijek. Suboxon (buprenorfin + nalokson) uveden je avgusta 2010., a besplatan je od februara 2011. godine.
7. Metadon se uzima pod nadzorom medicinskog osoblja (supervizirano). Suboxon se u prvoj fazi daje supervizirano, a nakon toga pod kontrolom saradnika u liječenju ili bez te kontrole.
8. Nema isključivanja pacijenata osim u slučaju nastale kontraindikacije za tretman.
9. Testiranje urina na psihoaktivne supstance sastavni je dio liječenja i obično se radi dvaput mjesečno. Pacijent može odložiti test za jedan dan.
10. Pacijent potpisuje informisani pristanak na liječenje, ranije tzv. „metadonski ugovor“.
11. Metadon i Suboxon daju ovlašteni ljekari Zavoda. Naltrekson se ne koristi rutinski za prevenciju relapsa ali je moguće uputiti pacijenta na ugradnju implanta (koji nije besplatan). Nalokson se rutinski koristi u hitnim slučajevima.
12. Terenski rad: Dostupnost pacijentima je omogućena sa pregledima i podjelom metadona na 9 punktova (Ambulanta Zavoda i Detoks u Zenici, i još sedam gradova Kantona: Breza, Dobo Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Vareš, Visoko).
13. Stabilni pacijenti dobijaju lijek za ponijeti („take home“ doze).
14. Sastavni dio rada su tzv. „prateći programi“: individualna i grupna psihoterapija, rad na prevenciji ovisnosti i rehabilitaciji ovisnika.
15. U sklopu Zavoda postoji bolnički dio sa deset kreveta za detoksifikaciju – Detoks.
16. Saradnja sa terapijskim zajednicama: Uz preporuku Zavoda pacijent može dobiti finansijsku potporu na nivou kantona za smještaj u komunu.
17. Baza podataka Zavoda uključuje redovno vođenje medicinske evidencije u papirnom i elektronskom obliku (anamneza, socijalna anamneza, psihološko testiranje, fotografisanje, antropometrijski podaci, jedinstveni obrazac prijave pacijenta-Pompidu, protokoli posjeta, uzimanja lijeka, testiranja itd.)
18. Supstitucionij terapija metadonom i Suboxonom provodi se i u Kazneno popravnom zavodu Zenica i u Kazneno popravnom zavodu Busovača, koji je poluotvorenog tipa. Detoksifikacija se radi samo po izraženoj želji pacijenta, a najčešće je održavanje.
19. Sve usluge mogu se tržišno pružiti i osobama koje nisu stalno nastanjene u Zeničko-dobojskom kantonu.
20. Od 2013. godine otvorena je ambulanta za liječenje ovisnici o etanolu (alkoholizam).

23. U ambulanti za alkoholizam vrši se dijagnostika, tretman, postavljanje indikacija i priprema pacijenata za detoksifikaciju, kontrola i dalje praćenje pacijenata.
24. Tretiramo pacijente sa dvojnoum dijagnozom, to jeste pacijente koji imaju primarnu psihijatrijsku dijagnozu i u svrhu samomedikacije su koristili THC, CZMZ pošalje u Zavod ovakve slučajeve.
25. Takođe tretiramo pacijente kod kojih je jatrogeno nastala ovisnost o benzodijazepinima, to jeste pacijente sa depresivnim poremećajim, anksioznim poremećajim, paničnim napadima, sa poremećajima spavanja itd...
26. Pacijenti sa akutnim psihotičnim poremećajima izazvani kozumacijom amfetamina i THC nakon otpusta sa psihijatrijske klinike KB upućuju se u našu ambulantu radi daljeg praćenja i postaju naši pacijenti.
27. Od 2020. godine otvorena je ambulanta za bihevioralne ovisnosti (patološko kockanje, ovisnost o internetu, pornografijama itd.)
28. Krajem 2020. godine u sklopu ambulante je osnovana apoteka i zaposlen je magistar farmacije.

Osnovni pokazatelji o kvantitetu i kvalitetu rada Ambulante prikazani su u elementima koji su mjerljivi i koji su ponovljivi i mogu se numerički iskazati a to su sljedeći elementi: broj neuropsihijatrijskih pregleda, broj pacijenata, struktura pacijenata, rezultati testiranja na psihoaktivne supstance, decentralizacija i terenski rad, supstituciona terapija, testiranje na markere hepatitisa C, B i HIV-a, rad psihologa u Ambulanti, rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante, saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda, kontinuirana edukacija osoblja i učešće u međunarodnim konferencijama.

II 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi

Pacijenti su u stalnom kontaktu sa ljekarima i prosječno su na kontroli dvaput mjesečno, a mnogi i češće. Tokom 2022. godine obavljeno je ukupno **4558** pregleda a u 2021. godine **4294** pregleda, od toga 3903 u Zenici, 535 na terenu i 120 u KPZ Zenica i Busovača. Broj pregleda u 2022 godini je veći za 6,2% ili za 264 pregleda.

Tabela broj 2. Broj neuropsihijatrijskih pregleda u 2015.-2022. godini

Mjesto/godina	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zenica	5558	5564	5087	4202	2714	3611	3903
Teren	1341	857	744	759	124	518	535
KPZ Zenica i Busovača	295	292	245	207	163	165	120
Ukupan broj	7194	6713	6076	5168	3001	4294	4558
Prosječno mjesečno	600	560	506	430	250	358	380

Obrazloženje: Kao što je vidljivo iz navedene tabele, broj neuropsihijatrijskih pregleda lagano opada od 2016. do 2019. godine. Razlog je u blagom padu broja pacijenata, ali i manjom frekvencom kontrolnih pregleda jer se stabilizacijom pacijenata isti naručuju na duži period, a pojedini pacijenti koji su godinama stabilni dolaze na kontrole za nekoliko mjeseci, što je, također, doprinijelo nešto manjem broju pregleda pacijenata. Nagli pad u broju neuropsihijatrijskih pregleda u 2020. godini je uzrokovan organizacijom rada Zavoda u uslovima Pandemije COVID 19, sa poštovanjem svih mjera koje su uvedene od strane Kriznih štabova ministarstva zdravstva kantona i federacije, koji je podrazumijevao smanjenje broja posjeta Zavodu, smanjenje broja pregleda a sve sadržano u mjerama

socijalne i fizičke distance kako pacijenata međusobno, tako i uposlenika i pacijenata. Također treba navesti još jedan razloga smanjenja broj neuropsihijatrijskih pregleda a to jeste odlazak jednog doktora na specijalizaciju prije 4 godine te sada radi samo jedan doktor u ambulanti. Ukidanjem restriktivnih mjera nakon pandemije, ponovo se broj neuropsihijatrijskih pregleda povećava postepeno kao što je navedeno u tabeli.

II 1.2. Broj pacijenata

U toku 2022. godine u ambulanti je tretirano **557** registrovanih ovisnika, što je samo za 1% više u odnosu na 2021. godinu. U toku 2020. godini u ambulanti je tretiran **501** pacijent ovisnik. Unazad 3 godine broj pacijenata koji se javljaju tokom jedne godine varira oko 550 pacijenata.

Broj novoregistrovanih pacijenata tokom 2022. godine je **93**, od kojih **21** pacijent odnosno 22,6% je izvan Ze-Do kantona. U 2021. godine je **103** dok je 2020. godine registrovano **58** pacijenata. U 2019. godini je bilo ukupno **95** novoregistrovanih pacijenata. Od 2013. godine kada se počelo raditi sa svim patologijama ovisnosti naročito alkoholizmom, broj novoregistrovanih ovisnika naglo je porastao i kretao se između 95-120 pacijenata godišnje. To je prikazano u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 3. Registrovani novi pacijenti po godinama												
Godina	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj	51	63	115	120	102	112	120	108	95	58	103	93

II 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2019-2022. godine

Tabela broj 4. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi 2022. godine											
Dijagnoza/godina	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F18	F19	F23	F63	Ukupno
2022	48	9	2	1	0	18	0	5	2	8	93
2021	43	19	4	4	0	14	0	5	5	9	103
2020	34	10	4	1	0	4	0	1	2	2	58
2019	41	32	4	4	0	9	0	4	0	1	95

Broj novoregistrovanih ovisnika do kraja decembra 2022. godine iznosio je 93. Najuočljiviji podatak je i dalje opada broj opijatskih (heroinskih) ovisnika kroz godine: 2016.-54, 2017.-41, 2018.-39, 2019.- 32 i 2020. -10, 2021. -19 a tokom tokom 2022. godine svega 9 opijatskih ovisnika. Iako raduje nagli pad broj novoregistrovanih opijatskih ovisnika ne zna se za sigurno razloga pada broja, jer može biti višezročan. Iz gore navedene tabele također se primjeti da broj novoregistrovanih ovisnika o alkoholu unazad 4-5 godine je mnogo veći u odnosu na opijatske ovisnike. Broj ovisnika o stimulansima je u porastu tako da je u 2022. godine duplo više novoregistrovanih ovisnika o stimulansima u odnosu na ovisnika o opijatima. Ono što je novo u 2021. i u 2022. godini jeste novoregistrovani ovisnika o patološkom kockanju. Tokom 2021. godine je registrovano **9** a u 2022. godine 8 pacijenata ovisnika o kockanju.

U ambulanti je tokom 2022. godine pregledano i tretirano ukupno **778** lica, od kojih je **557** pacijenata registrovanih ovisnika, dok je 2021. godine pregledano i tretirano ukupno 745 lica od kojih je **501** pacijenata registrovanih ovisnika. Od pacijenata koji su se javili tokom 2022.

godine, bilo je **357** opijatskih ovisnika (vankantonálnih **60**, a ostalo pacijenti iz Ze-do kantona). Trenutno na terapijskom programu ima 113 alkoholičara, a ostalo su druge dijagnoze. Ukupno vankantonálnih pacijenata koji su pregledani tokom 2022. godine je 96 pacijenata, odnosno **12%** od ukupnog broja tretiranih pacijenata 2022. godine

Supstitucionom terapijom u 2022. godini liječeno je **357** pacijenta, što je isti broj pacijenata kao i 2021. godine a za 4% manje u odnosu na 2020. godinu. Na dan 31. 12. 2022 godine na supstituciji je bilo **276** pacijenata (metadon – **220**, suboksone **56**). Sa terapije je skinuto 81 pacijent što je 29% ukupnog broja, a prosjek u evropi je oko petine ili 20%. Primjetno je da broj pacijenata koji se liječe supstitucionom terapijom opada od 2019. godine (16% manje pacijenata trenutno na supstituciji u odnosu na 2018. godinu). (Prevalenca opijatskih ovisnika koji su na tretmanu u Zeničko-dobojskom kantonu opada i sada iznosi 0,08%, u 2020. godini je bila 0,09, prethodnih godina 0,1 do 0,2, po zvaničnim podacima Evropskog monitoring centra za praćenje droga prevalenca liječenih opijatskih ovisnika u zemljama jugoistočne evrope je od 0,2 do 0,3%)

U **terenskim ambulantama** kontinuirano se zbrinjava oko **165** pacijenta. Trenutno na supstituciji u terenskim ambulantama je **94** pacijenata (31,9 %), od ukupnog broja pacijenata na supstituciji od kojih **17** pacijenata u KPZ Zenica i Busovača. Evidentan je pad broj pacijenata u Zenici i u terenskim ambulantama na supstituciji. Razlog pada broja pacijenata na supstituciji jeste što unazad nekoliko godina pada broj novoregistrovanih opijatskih ovisnika. Tako da je manji broj ovisnika koji se uključuju na supstituciju, a u isto vrijeme radi se detoksifikacija određenih pacijenata koji su na supstituciji.

Vankantonálni pacijenti: Iz drugih kantona tokom 2022. godine bilo je ukupno **96** pacijenata, dok je u 2021. godini bilo je ukupno **74** pacijenta, a tokom 2020. godine bilo je **90** pacijenata (broj pacijenata u 2022. godini je za **23 %** veći u odnosu na 2021. godinu). Ukupno izvan kantona do sada je bilo **401** pacijenat odnosno **22,7%** od ukupnog broja registrovanih u Zavodu. Većina vankantonálnih pacijenata je iz Srednjo-bosanskog kantona. Na supstituciji iz drugih kantona trenutno ima **33** pacijenta, odnosno **12%** od ukupnog broja pacijenata na supstituciji.

Srednjobosanski kanton nema sistemsko rješenje za liječenje ovisnosti, pa su se pacijenti oslonili na resurse koje ima Zavod. Iz Viteza, Bugojna, Gornjeg Vakufa i Travnik kontinuirano dolaze na ambulantni tretman. Dobijaju lijek (metadon) u Zavodu i povlasticu za 6 dana, odnosno dobijaju specijalistički nalaz sa preporukom za lijek Suboxone koji se izdaje na bijeli recept u SBK.

Tabela broj 5. Struktura vankantonálnih pacijenata po dijagnozi na kraju 2022. godine

Dijagnoza	10	11	12	13	15	18	19	23	63	Ukupno
2022. god.	30	40	4	0	2	0	20			96

Pacijenti u zatvoru: prije devet godina otvorili smo ambulante u KPZ Zenice i KPZ Busovača. U KPD Zenica trenutno imamo na supstituciji 11 pacijenata, a u KPD Busovača 4 pacijenta. Kontrole se u zatvoru obavljaju jednom mjesečno, a tim (ljekar i 2 tehničara) iz Zavoda odlazi na teren. Po potrebi, nove pacijente dovozi osoblje KPZ u Ambulantu.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 61 godine, najmlađi 20, prosjek godina je 40.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 202 muškaraca i 18 žena, na Suboxonu je 54 muškarca i 2 žene. U prosjeku 93% muškaraca i 7% žena.

II 1.3.1. Testiranje na psihoaktivne supstance

II 1.3.1.1. Opšti podaci

Testiranje je obavezni dio našeg supstitucionog programa i pacijenti se ne uključuju u terapiju bez laboratorijske potvrde prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu. Rutinska šema podrazumijeva test na 12 psihoaktivnih supstanci na prvom pregledu i nakon detoksifikacije, a skoro pri svakom susretu, pacijenti se testiraju na opijate, amfetamin, tramadol, MTD ili Buprenorphin. Uobičajeno se pacijenti testiraju dva do četiri puta mjesečno. S obzirom da su, pored heroína, najraširenije droge THC, BZD, tramadol i amfetamini na teritoriji BiH, često testiramo pacijenta na te supstance.

II 1.3.1.2. Broj testiranja i testova tokom 2022. godine

U 2022. godine ukupan broj testiranih je iznosio 3441, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 9818! Dakle, prosječno mjesečno je obavljeno 818 testiranje. Ukupan broj testiranih pacijenata za 14% veći u odnosu na 2021. godinu i za 132% u odnosu na 2020. godinu.

U 2021. godine ukupan broj testiranja je iznosio 2958, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 10335! Dakle, prosječno mjesečno je obavljeno 861 testiranje.

U 2020. godini, ukupan broj testiranih je iznosio 1483, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 7014.

Tokom 2019. godine ukupno je testirano 4587 lica na 17157 parametara. Kao što se vidi iz dole navdene tabele, da broj testiranih pacijenata lagano raste i vraća se na normalne brojke kao što je bilo prije nastupanja pandemije.

Stabilni pacijenti koji su preko 10 godina na zamjeskoj terapiji, testirani su jednom u 6 do 12 mjeseca.

Tabela broj 6. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2022.

% poz	9,92	28,03	1,58	0,25	16,62	38,42	62,81	1,06	12,50	1,08	19,15	6,14	0,00	12,94	#####	0,00	0,00	#####
	OPH	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MEI	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	ALK	PCP	FEN	KET	EDDP
Poz	306	169	6	1	234	302	255	4	7	2	144	55	0	62	0	0	0	0
Neg	2778	434	374	396	1174	484	151	375	49	184	608	841	1	417	0	3	2	0
Ukupno	3084	603	380	397	1408	786	406	379	56	186	752	896	1	479	0	3	2	0
Ukupan broj testiranih	3441																	
Ukupan broj testova	9818																	

Tabela broj 7. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2021.

% poz	12,18	33,62	3,08	0,25	14,88	39,77	64,23	0,66	10,00	0,82	15,94	4,01	0,00	12,57	#####	#####	#####	0,00
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MEI	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	ALK	PCP	FEN	KET	EDDP
Poz	319	238	12	1	284	278	352	3	1	2	121	49	0	47	0	0	0	0
Neg	2300	470	378	393	1624	421	196	449	9	241	638	1174	8	327	0	0	0	7
Ukupno	2619	708	390	394	1908	699	548	452	10	243	759	1223	8	374	0	0	0	7
Ukupan broj testiranih	2958																	
Ukupan broj testova	10335																	

Tabela broj 8. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2020.

% poz	11.95	29.48	3.13	0.53	10.00	51.00	61.54	1.48	#####	0.00	17.36	4.03	1.25	11.42	#####	1.47	2.38
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	ALK	PCP	FEN	KET
Poz	159	120	5	2	99	408	216	4	0	0	141	38	2	25	0	1	2
Neg	1172	287	155	376	891	392	135	266	0	42	671	904	158	194	0	67	82
Ukupno	1331	407	160	378	990	800	351	270	0	42	812	942	160	219	0	68	84
Ukupan broj testiranih			1483														
Ukupan broj testova			7014														

Pozitivnost na opijate: Jedan od indikatora rada sa heroinskim ovisnicima jest procenat pozitivnih testova na opijate. Ove godine procenat pozitivnosti na opijate iznosi 9,9% što znači da je za 2% manije u odnosu na prošlu godinu. Primjetno da je tokom pandemije korona virusa, procenat pozitivnih nalaza na opijate je porastao od 7,7% u 2019. 8,13%. u 2018. godine na **12,18%** u **2021** i 11,95% u 2020. godine. Takođe na ovom parametru možemo primijetiti da procenat pozitivnih nalaza na opijate lagano opada i vraća se na stanje prije pandemije.

U zadnje tri godine procenat pozitivnih testova na THC iznosi oko 30%. U zadnjih par godina primjetan je lagani rast pozitivnih testova na amfetamine te je u 2020. godini 10%, a u 2021. godini 14,88%, i 2022. godini **16,6%**. Obzirom da je zadnjih godina primjetan pad novoregistrovanih heroinskih ovisnika, istovremeno je zabilježen porast ovisnika o amfetaminima, što je primjetno i na pozitivnim testovima na ovu supstancu. Ipak pozitivnost na opijate, pacjenata koji su na zamjenskoj terapiji je ispod evropskog nivoa više nego očito (evropski prosjek je preko 30%, u našem zavodu 9,92 %).

II 1. 4. Rad Zavoda

II 1.4.1. Decentralizacija i terenski rad

Specifičnost rada našeg Zavoda je decentralizacijski, odnosno pružanje usluga po općinama Zeničko-dobojskog kantona. Pregledi pacijenata, testiranja i podjela supstitucione terapije obavlja se u osam ambulanti i samo izuzetno na Detoksu, što praktično čini 9 punktova za podjelu supstitucione terapije. Metadonske ambulante rade u Zenici, Visokom, Brezi, Kaknju, Varešu, Doboj-Jugu, Tešnju i Maglaju. Također, imamo dvije ambulante u KPZ Zenica i Busovača gdje se obavljaju mjesečni kontrolni pregledi i vrši podjela supstitucione terapije. Sa ovakvim radom na terenu, Zavod je jedina ustanova u BiH koja je načinila decentralizaciju u distribuciji supstitucione terapije i jedina ustanova koja omogućava pacijentu da u svojoj općini/gradu ima medicinsku uslugu ove vrste. U tu svrhu obavlja se ogroman terenski rad. Svakog utorka jedna ekipa sa ljekarom neuropsihijatom i dva medicinska tehničara ide službenim autom u tri grada kantona. Četvrtkom (ili nekad drugim danom u sedmici), odlazi druga ekipa sa psihologom, socijalnim radnikom i glavnim medicinskim tehničarom u pružanju usluga iz svog djelokruga rada. Treća ekipa koja pripada primarnoj prevenciji, obilazi teren baveći se prevencijom bolesti ovisnosti koja je u godini

pandemije reducirana.

II 1.5. Supstitucionna terapija

Ukupno na supstitucionoj terapiji od osnivanja Zavoda bilo je **959** pacijenta. Trenutno je **276** pacijenata na supstituciji od kojih **220** na metadonskoj i **56** suboksonskoj terapiji. U prošloj godini je bilo **294** pacijenata od kojih **229** na metadonskoj i **65** na suboksonskoj terapiji, dok je 2020. godine bilo ukupno **314** pacijenata na supstitucionoj terapiji od toga **243** na metadonskoj a **71** na terapiji suboksonom. Primjetno je da broj pacijenata koji se liječe supstitucionom terapijom opada od 2019. godine (16% manje pacijenata trenutno na supstituciji u odnosu na 2018. godinu).

Tabela broj 9. Broj pacijenata na supstitucionoj terapiji po gradovima Ze-Do kantona

Grad/ godina	Zenica	Tešanj	Doboj- jug	Maglaj	Visoko	Kakanj	Breza	Vareš	KPZ
2022. god.	189	25	2	3	19	10	12	2	15

II 1.5.1. Metadonska terapija

Usluge davanja metadona

U toku 2022. godine je na 10 punktova pojedinačno izdato **69485** doza lijeka rastvorenog u soku. Od toga je izdato **47435** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoxu **1349**, a ostalo na terenu. Svaka ova usluga podrazumijeva kontakt sa pacijentom i niz radnji u vezi sa pripremom, izdavanjem i obradom podataka. Iz navedenog se vidi da je broj usluge približan prošlogodišnjem nivou.

U toku 2021. godine je na 10 punktova pojedinačno izdato **77281** doza lijeka rastvorenog u soku. Od toga je izdato **51596** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoxu **1028**, a ostalo na terenu.

Broj izdatih doza je za 10% manji u odnosu na prošlu godinu. Razlog je smanjen broj pacijenata na supstitucionoj terapiji metadonom za 4% u odnosu na prošlu godinu.

Tabela broj 10. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2022. godini

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	4534	93	65	524	284	252	93	557	62	155	6619
Februar	4096	66	84	458	252	223	84	504	28	140	5935
Mart	4500	121	70	504	258	245	93	558	31	111	6491
April	4325	110	83	526	267	266	78	540	30	62	6287
Maj	4335	191	93	558	260	278	89	558	0	92	6454
Juni	4145	97	87	539	240	270	90	524	14	94	6100
Juli	4426	134	93	523	279	278	93	536	31	91	6484
August	4384	175	93	556	248	279	93	550	28	68	6474
Septembar	4167	195	90	559	240	252	86	540	0	81	6210
Oktobar	4328	103	93	558	248	255	83	557	9	85	6319
Novembar	4195	64	90	540	265	263	67	538	30	60	6112
Decembar	4312	123	86	531	258	260	86	542	24	94	6317
Ukupno	47435	1349	941	5845	2841	2861	949	5962	263	1039	69485

Tabela broj 11. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2021. godini

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ	Ukupno
------	--------	-------	-------	--------	-------	--------	-----------	--------	--------	-----	--------

										Busovača	
Januar	4681	62	93	635	279	309	62	647	31	78	6877
Februar	4038	78	84	559	252	252	56	591	28	84	6022
Mart	4305	90	93	648	279	278	62	659	31	93	6538
April	4248	92	90	630	270	270	60	630	30	102	6422
Maj	4404	115	93	633	279	279	62	637	31	104	6637
Juni	4296	53	90	640	270	276	60	628	30	110	6453
Juli	4555	48	93	630	275	269	62	613	41	124	6710
August	4321	131	87	620	279	244	63	591	36	124	6496
Septembar	4011	26	63	420	199	168	63	379	40	84	5453
Oktober	3853	60	78	538	242	231	78	487	52	108	5727
Novembar	4393	27	84	533	244	270	90	541	60	140	6382
Decembar	4491	67			261	1307	93	475	58	192	6944
Ukupno	51596	849	948	6486	3129	4153	811	6878	468	1343	76661

Tabela broj 12. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2020. godini

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	4237	54	93	555	252	304	62	558	93	65	6273
	Februar	3964	109	87	508	232	285	58	548	87	68	5946
	Mart	4329	79	93	560	242	281	62	619	59	93	6417
	April	4270	68	89	570	239	270	60	600	60	80	6306
	Maj	4593	116	93	589	248	279	62	626	56	62	6724
	Juni	4541	90	90	570	240	270	60	631	56	61	6609
	Juli	4640	140	93	555	248	279	61	657	31	78	6782
	August	4601	45	93	585	247	278	62	651	31	62	6655
	Septembar	4482	58	90	610	240	270	60	631	30	60	6531
	Oktober	4544	102	93	631	248	276	62	606	31	76	6669
	Novembar	4518	64	90	612	268	295	60	598	30	60	6595
	Decembar	4760	94	93	592	279	310	62	629	30	49	6898
	UKUPNO	53479	1019	1097	6937	2983	3397	731	7354	594	814	78405

Potrošnja metadona

U 2022. godini potrošili smo 492843 ml (**492,8 l**), u 2021. godini potrošili smo 517610 ml (**517,6 l**), u 2020. godini potrošili smo 526349,5 ml (**526,3 l**), a u 2019. godini smo izdali 550656 mililitara (**550,6 l**) solucije metadona.

Količina potrošenog metadona unazad 4 godine lagano opada, u 2018. bila je **605** litara, 2019. **550** litara, 2020. **526** litara, 2021. **517** litara, a u 2022. godini **492** litara solucije metadona. Obrazloženje je u tome što je reducirana srednja dnevna doza metadona kao i blagi pad broja pacijenata na metadonskoj supstitucionoj terapiji. Iz gore navdenog se vidi da je količina potrošenog metadona tokom 2022. godine za **25** litara odnosno za **5%** manja u odnosu na prošlu godinu i za **58** litara odnosno za **10,5%** manja u odnosu na 2019. godinu.

Tabela broj 13. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2022.

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	30767,5	394	422	3769,5	1404	1226	420	3764	599	726	43492
Februar	29850,5	358,5	451,5	3619,5	1390	1204	435	3894,5	308	710,5	42222
Mart	33048,5	688	204	4147	1612,5	1386,5	510	4549	351	392	46888,5
April	32791,5	563,5	255,5	3839,5	1534,5	1489,5	338	3924,5	300,5	233,5	45270,5
Maj	30396,5	910	259	3745	1220	1393	495	4566	/	484	43468,5
Juni	31043,5	445	246,5	4320,5	1424	1590	420	3728	28	482,5	43728
Juli	31685,5	762,5	255,5	3636	1194	1514,5	420	3835,5	62	459,5	43825
August	33477	1011	366	4475	1497	1738,5	525	4726	71	256	48142,5
Septembar	32341,5	990,5	291,5	3981	1253,5	1469,5	371	3966	/	305	44969,5
Oktobar	31793	458,5	320	3968	1272,5	1377	371	4005,5	39	373	43977,5
Novembar	32168	376,5	368	4726,5	1678,5	1608	329	4944	93	288	46579,5
Decembar	33884	825,5	410	4295,5	1665	1608	232	4264	99	288,5	47571,5
Ukupno	383247	7783,5	3849,5	48523	17145,5	17604,5	4866	50167	1950,5	4998,5	540135

Tabela broj 14. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2021.

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	27785,5	409,5	358,5	4044,5	1344	1321	224	4326	280	205	40298
Februar	27212	250,5	352	4205,5	1337	1201,5	224	4299,5	280	227	39589
Mart	30538	317,5	401,5	5105	1645	1675,5	280	5317,5	350	279	45909
April	30264	372,5	386	4302	1316	1344	224	4302	280	342	43132,5
Maj	28879	453,5	367,5	4137	1316	1344	224	4189,5	280	401	41591,5
Juni	30759,5	147,5	426	5181	1690,5	1587	280	5280,5	350	434	46136
Juli	32116,5	144	458,5	4314	1297,5	1245,5	224	4093	360	480,5	44733,5
August	31524,5	555,5	436	5128	1724,5	1364	329	4885	370	473	46789,5
Septembar	27559	89	304,5	3258,5	1156	903	315	2812,5	401	298	37096,5
Oktobar	27650,5	211	388,5	4238	1248,5	1234,5	420	3890,5	566	390	40237,5
Novembar	32329	64,5	430,5	3331,5	1053,5	1332	525	4544,5	620	546	44776,5
Decembar	33958,5	545,5	400	4100	1418,5	1307	420	3645	599	927	47320,5
UKUPNO	360576	3560,5	4709,5	51345	16547	15859	3689	51585,5	4736	5002,5	517610

Tabela broj 15. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2020.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	30320	290.5	392	3941	1321.5	1693	238	4227.5	558	565	43546.5
	Februar	27926	590	352	3606.5	1278.5	1529	224	4167	238	545	40456
	Mart	31050	199	401.5	4386.5	1369.5	1504	280	5131.5	545	649	45516
	April	32515.5	454.5	375.5	3668	1270.5	1715	224	4130	476	562.5	45391.5
	Maj	27683	622	358.5	3668	1291.5	1372	224	4154.5	440.5	449.5	40263.5
	Juni	31336.5	604.5	403.5	4585	1536.5	1372	278	5306	537.5	413	46372.5
	Juli	32435.5	778.5	384	3380	1232	1715	224	4228	280	466.5	45123.5
	August	29487.5	178.1	350	4500	1232	1372	224	4235	280	316	42174.6
	Septembar	29904.5	302	403.5	3787	1547	1372	280	5320	350	231	43497
	Oktobar	30922	627.4	384	3806.5	1232	1698.5	224	3909.5	280	285	43368.9
	Novembar	30084.5	325.5	350	4743.5	1344	1420	224	4186	280	142	43099.5
	Decembar	33115	754.5	429	3823.5	1680	1750.5	280	5207.5	350	150	47540
	UKUPNO	366780	5726.5	4583.5	47895.5	16335	18513	2924	54202.5	4615	4774.5	526349.5

Tabela broj 16. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2019.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	34624,5	490	350	4191,5	1392,5	1541	297	5411	280	308	48885,5
	Februar	32367,5	325,5	375,5	4877,5	1367	1693	252	5689	343	315	47605
	Mart	34407,5	198	335	4403	1338,5	1485	252	5329	243	412	48403
	April	34451,5	150,5	378,5	4891	1639,5	1578,5	315	6174,5	601	237	50417
	Maj	32941,5	138	346	4267	1306,5	1579	261	5516	573	256	47184
	Juni	28626	285,5	322	3537	1370	1427,5	243	4769,5	543	270	41393,5
	Juli	30955	230,5	375	4178	1532	1706,5	315	5426,5	537	279	45534,5
	August	31515,5	367,5	332	3760	1384,5	1763,5	252	4846,5	541	279	45041,5
	Septembar	30369	584,5	361	4037,5	1340	1750,5	252	4905,5	514	281	44395
	Oktobar	30421,5	321,5	308	3829	1402	1644	315	4396	548	398	43583
	Novembar	29813,5	188	354	3954,5	1328,5	1682	252	4268	597	510	42947,5
	Decembar	30975,5	447	376	4308,5	1437,5	1735	315	4607,5	537,5	527	45266,5
	UKUPNO	381468,5	3726,5	4213	50234,5	16838,5	19585,5	3321	61339	5857,5	4072	550656

Doze: Srednja doza metadona bila je 73 mg/dan, dok je u 2021. 69 mg/dan (u 2020. 64 mg/dan, u 2019. 69 mg/dan i u 2018. godini 74 mg/dan), Kao što se vidi iz gore navedenog, doza metadona je pala od 74 mg/dan u 2018. godini do 64 mg/dan u 2020. godini. Ponovo raste srednja doza metadona tokom 2022. godine iz razloga što smo dobili metadon od drugog dobavljača, i tom prilikom pacijenti su se žalili na kvalitet odonso na jačinu novog lijeka, tako da je doktor blago povećao dozu metadona nekim pacijentima, jer svaki pacijent ima svoju optimalnu dozu na kojoj kupira svoje apstinencijalne tegobe.

Srednja doza Suboxona 6,95 mg/dan dok je u 2021. 6,75 mg/dan, u 2020. 7 mg/dan. U 2019. godini 7 mg/dan. Prosječna doza Suboxona unazad 4 godine konstantno oko 7 mg/dan.

II 1.5.2. Terapija Suboxonom

Od 2013. godine u Zavodu se uvodi novi lijek u tretmanu opijatske ovisnosti, a to je Suboxon. Terapija Suboxonom se na početku administracije, odnosno, prve 2-4 sedmice davanja, daje supervizirano u ustanovi. Nakon postizanja sigurnosti i stabilizacije pacijenata,

koji pokazuje motivaciju i dobar uvid u svoje stanje, suboxon se daje za „ponijeti kući“. Nastavljaju se dogovoreni kontrolni pregledi i testiranja na opijate. u Zavodu za 7-14 dana. Ukoliko je pacijent pozitivan na opijate vraća se na supervizirano davanje lijeka u Zavodu ili se pravi transfer na metadon. Naše iskustvo sa ovim lijekom je pokazalo da nema prednosti nad metadonom i svaki lijek ima svoju indikaciju.

Usluga izdavanja Suboxona

U 2022. godini u Zavodu je izdato **20156** pojedinačnih doza suboxona, u 2021. godini **21458** doze, u 2020. godini **21903**, u 2019. godini **27891** doze i u 2018. godini smo izdali **30814** doza.

Broj izdatih doza je za 1302 manji odnosno za 6 % u odnosu na prošlu godinu. Razlog je smanjen broj pacijenata na supstitucionoj terapiji Suboxonom za 3,8 % u odnosu na prošlu godinu.

U toku 2021. godini broj usluga u podjeli suboxona manji je za 445 doza u odnosu na 2020. godinu. Broj usluga u podjeli suboxona je manji zbog manjeg broja pacijenata na suboksonskoj terapiji.

Tabela broj 17. Broj pruženih usluga na suboksonskoj terapiji u 2022. godini

Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	1660	39	0	31	31	1761
Februar	1499	57	0	52	28	1636
Mart	1655	25	0	79	31	1790
April	1619	57	0	1	30	1707
Maj	1645	55	0	26	31	1757
Juni	1517	38	0	29	30	1614
Juli	1551	46	0	31	31	1659
August	1612	40	0	30	34	1716
Septembar	1500	17	0	27	60	1604
Oktobar	1508	57	0	31	62	1658
Novembar	1455	44	0	30	46	1575
Decembar	1565	43	0	33	37	1679
Ukupno	17221	475	0	367	414	20156

Tabela broj 18. Broj pruženih usluga na suboksonskoj terapiji u 2021. godini

Mjesec	Zenica	Detoks	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	1815	0	0	1815
Februar	1630	0	0	1630
Mart	1778	5	1	1784
April	1754	0	0	1754
Maj	1820	1	0	1821
Juni	1748	11	0	1759
Juli	1885	66	0	1951
Avgust	1787	4	0	1791
Septembar	1788	0	0	1788
Oktombar	1788	0	0	1788
Novembar	1788	0	0	1788

Decembar	1788	0	0	1788
Ukupno	21370	87	1	21458

Tabela broj 19. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2020. godini

Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	1824	3	18	57	0	1902
Februar	1641	0	0	57	0	1698
Mart	1780	0	0	62	0	1842
April	1732	0	0	60	0	1792
Maj	1739	2	0	62	0	1803
Juni	1681	10	0	60	0	1751
Juli	1790	12	0	62	6	1870
August	1723	8	11	62	0	1804
Septembar	1748	26	16	60	0	1850
Oktobar	1847	21	12	62	0	1942
Novembar	1797	2	28	0	6	1833
Decembar	1816	0	0	0	0	1816
Ukupno	21118	84	85	604	12	21903

Tabela broj 20. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2019. godini

	Grad	Zenica	Detox	KPZ Busovača	Doboj Jug	Tešanj	Ukupno
Mjesec	Januar	259	25	0	0	0	2618
	Februar	2286	56	0	0	0	2342
	Mart	2449	10	4	0	0	2463
	April	2328	37	1	0	0	2366
	Maj	2345	43	0	0	0	2388
	Juni	2286	30	0	0	0	2316
	Juli	2311	42	0	0	0	2353
	August	2245	15	0	0	0	2260
	Septembar	2159	8	0	0	0	2167
	Oktobar	2190	6	0	0	0	2196
	Novembar	2143	44	0	0	25	2212
	Decembar	2169	4	0	2	35	2210
	Ukupno	27504	320	5	2	60	27891

Potrošnja Suboxona

U 2022. godini potrošili smo **124292** mg suboxona, u 2021. godini potrošili smo **143538** mg, u 2020. godini pacijentima je izdato **138961** mg suboxona, a u 2019. godini količina izdatog suboksona je bila **161390** mg.

Tabela broj 21. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2022. godini u mg.

Godina	2022	2021	2020	2019
--------	------	------	------	------

Izdatog suboxona u mg	124292	143538	138961	161390
------------------------------	--------	--------	--------	--------

Iz gore navdenog se vidi da je količina potrošenog Suboxona tokom 2022. godine za 19246 mg odnosno za 13,4 % manja u odnosu na prošlu godinu i za 37098 mg odnosno za 33% manja u odnosu na 2019. godinu.

Potrošnja Suboxona je prikazana u sljedećim tabelama

Tabela broj 22. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2022. godini u mg.							
Mjesec	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	Ukupno
	Januar	10460	298	0	112	248	11118
	Februar	10089	414	0	196	224	10923
	Mart	11382	230	0	476	248	12336
	April	10766	440	0	40	240	11486
	Maj	10983	307	0	92	248	11630
	Juni	10464	288	0	132	240	11124
	Juli	9798	344	0	112	248	10502
	August	11251	248	0	190	272	11961
	Septembar	10319	112	0	168	480	11079
	Oktober	9570	488	0	168	496	10722
	Novembar	10562	277	0	204	368	11411
	Decembar	11200	224	0	42	220	11686
	Ukupno	126844	3670	0	1932	3532	135978

Tabela broj 23. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2021. godini u mg.				
Mjesec	Zenica (mg)	Detox (mg)	KPZ Busovača (mg)	Ukupno (mg)
Januar	11329	0	0	11329
Februar	11110	0	0	11110
Mart	12897	0	0	12897
April	12196	0	0	12196
Maj	11319	13	0	11332
Juni	12422	30	0	12452
Juli	11878	436	0	12314
Avugst	12008	48	0	12056
Septembar	11963	0	0	11963
Oktoobr	11963	0	0	11963
Novemb	11963	0	0	11963
Decemb	11963	0	0	11963
Ukupno	143011	527	0	143538

Tabela broj 24. Utrošak suboxona po mjestima i punktovima u 2020. godini u mg.

Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	12382	24	38	480	0	12924
Februar	11234	0	0	448	0	11682
Mart	13037	0	0	672	0	13709
April	12216	0	0	448	0	12664
Maj	9872	16	0	448	0	10336
Juni	11810	84	0	448	0	12342
Juli	1182	120	0	448	48	1798
August	11276	64	88	448	0	11876
Septembar	12184	304	168	672	0	13328
Oktobar	12010	172	56	336	0	12574
Novembar	11958	0	224	0	48	12230
Decembar	13498	0	0	0	0	13498
Ukupno	132659	784	574	4848	96	138961

Tabela broj 25. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2019. godini u mg.

	Grad	Zenica	Detox	KPZ Busovača	Doboj Jug	Tešanj	Ukupno
Mjesec	Januar	15411	191	0	0	0	15602
	Februar	13161	191	0	0	0	13352
	Mart	13509	9,5	32	0	0	13550,5
	April	13955	178	8	0	0	14141
	Maj	12987	216,5	0	0	0	13203,5
	Juni	11902	209	0	0	0	12111
	Juli	13612	346	0	0	0	13958
	August	13223	52	0	0	0	13275
	Septembar	12429	100	0	0	0	12529
	Oktobar	12470	19	0	0	0	12489
	Novembar	12809	131	0	0	208	13148
	Decembar	13727	4	0	28	272	14031
	Ukupno	159195	1647	40	28	480	161390

II 1.6. Testiranje na markere Hepatitisa B,C i HIV-a

Od ukupnog broja ovisnika 603 pacijenta je testirano na hepatitis i HiV, (499 pacijenta su testirani na hepatitis B i C, dok 104 pacijenta su testirani samo na hepatitis C). Na hepatitis C je ukupno 213 pozitivnih pacijenata, odnosno 35%, dok je njih 3% odnosno 14 pacijenta pozitivno na hepatitis B. Nije bilo HIV pozitivnih pacijenata.

Tokom 2022. godine, 90 pacijenata je testirano na hepatitis C, B i HIV, od kojih je 38 testirano prvi put. Od ukupnog broj testiranih 20 pacijenata je bilo pozitivno na hepatitis C. Kod novoregistrovanih pacijenata nije bilo pozitivnih na hepatitis niti na HIV. Svi novoregistrovani pacijenti se upućuju na infektivnu kliniku da se testiraju na hepatitis B, C i

HIV. Također, jednom godišnje dolazi ekipa s infektivne klinike da retestiraju naše pacijente u sklopu Svjetskog dana borbe protiv HIV-a. Od novoregistrovanih pacijenata nije bilo pozitivnih na hepatitis C ni na hepatitis B, kao ni na HIV.

Krajem 2020. godine Zavod je izabran da učestvuje u aktivnostima Asocijacije infektologa BiH-a u ranom otkrivanju, upućivanju i liječenju pacijenata s hroničnim hepatitisom C u Bosni i Hercegovini kojeg realizira AI BiH uz podršku AbbVie d.o.o., tako da su pacijenti Zavoda prvi uključeni u ovaj program.

Od hepatitisa C izliječeno je tokom 2022. godine antiviralnom terapijom 14 pacijenata. Ukupno do sada izliječeno je 24 pacijenta.

II 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti

II 1.7.1. Rad psihologa u Ambulanti

Rad psihologa u ambulanti je u direktnoj vezi sa radom ljekara i koordinacijom saradom radom socijalnog radnika za neke vidove radnookupacionog terapijskog programa. Rad psihologa je djelimično limitiran nametnutim mjerama vezanih za pandemiju korona virusa. U skladu sa propisanim mjerama kriznih štabova, rad psihologa realizovan u dogovoru sa šefom tima i propisima kriznih štabova i stručnog vijeća. U prvoj polovini 2022. godine proveden je u skladu sa epodemiološkim mjerama (maska, distanca) bez grupnog tretmana. Pacijenti se nisu zadržavali u hodniku ambulate ali je rad u ordinacijama sasvim normalizovan, obavljan tretman od pola sata do 45 min. U drugoj polovini 2022.g. rad sasvim „normalizovan“. Sa pacijentom psihotretmani obavljani u prostoriji psihologa. Sve je veći broj pacijenata na tretmanu ali je i sve veći broj pacijenata koji dolazi sa teškim traumama u podlozi ili pak teškim psihičkim stanjima, gdje je ovisnost samo sekundarna pojava.

Tabela broj 26: Vrste psiholoških usluga i broj tokom 2020/ 21/ 22.godine

Vrste usluga	2022. godine	2021. godine	2020. godine
Psihoterapija	369	281	67
Psihološko savjetovanje	835	554	477
Suportivna terapija	309	346	198
Klinički intervju	79	90	36
Telefonski pozivi	26	20	182
Psihološki test	10	9	0
Izvještaji za van.kant.pacijente	351	300	238
Ukupan broj usluga	2003	1600	1200

Tabela broj 27 : Ukupan broj psiholoških usluga po mjesecima u 2020/21/22. godini

Mjesec	Broj usluga 2022	Broj usluga 2021	Broj usluga 2020
Januar	135	109	125
Februar	182	113	109
Mart	183	70	59
April	157	81	72
Maj	145	102	94
Juni	159	160	146
Juli	137	144	101
Avgust	168	152	40
Septembar	172	197	178
Oktobar	200	131	55
Novembar	163	171	94

Decembar	202	170	127
Ukupno	2003	1600	1.200

Kao što se vidi prema totalu iz tabela, broj usluga psihologa je u porastu u odnosu na predhodne godine. Razlog tome je popuštanje mjera vezanih za pandemiju, da je povećan broj pacijenata na tretmanu i „normalizacija „ rada i izlazak Covid perioda. Pojedini pacijenti dolaze svakih 7 dana, neki svakih 10 ili 15 a neki jednom mjesečno.

Najbrojniji pacijenti su i dalje heroinski ovisnici, ovisnici o alkoholu, ovisnici o amfetaminima. U drugoj polovini godine je povećan broj ovisnika o kocki. Redovan rad na terenu psiholog obavljao jednom sedmično. Češće odlaske smo organizovali u drugoj polovini godine zbog epidemioloških razloga ali i organizacije prostora u ambulantama na terenu. Na psihotretman dolaze i pacijenti kojima je izrečena sudska mjera obaveznog liječenja zbog počinjenog nasilja u porodici. Pokrenuli smo istaživanje na temu prisustvo ovisnosti o kocki kod ovisnika o heroinu koji su na supstitucijskoj terapiji u Zavodu i prisustvo ovisnosti o kocki kod ovisnika o alkoholu koji su na tretmu Zavodu. Također, odobrena je tema za istaživanje kao riziko faktora za ovisnost jeste primijećena pojava – dijagnosticirani karcinomi kod člana porodice u kojoj postoji ovisnik, a nakon što istaživanje bude završeno tražiće se sstatističke povezanosti u oba smjera ove patologije. Najveći problem za funkcionalnost predstavlja nedostatan prostorni kapacitet. Prvenstveno se se ovo odnosi na potrebu za velikom prostorijom za grupni psihoterapijski rad što bi sigurno bilo motivaciono interesantno pacijentima a svakako nam je poznata efikasnost ovog oblika rada u oblasti bolesti ovisnosti. Ponovnim pokretanjem grupnih terapija (različite vrste) bismo sigurno upotpunosti pratili evropske trendove u radu sa ovisnicima koji postoje u javnom sektoru.

II 1.7.2. Rad socijalnog radnika u Ambulanti

Rad socijalnog radnika u Ambulanti i u 2022. godini obilježen i uslovima organizacije rada uzrokovane pandemijom koronavirusa. Pružanje *zdravstvenih i socijalnih usluga* prema klijentu/pacijentu, provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge su pružane u okviru ambulantnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. Ukupno je osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju **tokom 2022. godine pružilo ukupno 1946**. Broj pruženih usluga je povećan za 54 usluga više u odnosu na 2021. godinu, kada je pruženo ukupno 1892 usluge. Detaljan prikaz usluga će biti u prezentaciji Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju, sa tabelarnim prikazima učinjenih usluga u okviru svog rada.

Može se konstatovati da je povećani broj usluga rezultat rada bez djelimičnog uvjetovanja epidemioloških mjera koje su bile na snazi u proteklom periodu, zbog povećanog broja izdatih potvrda o liječenju prema pacijentima radi ostvarivanja prava iz socijalne i zdravstvene zaštite i povećanog rada u terenskim ambulantama.

II 2. ODJELJENJE ZA STACIONARNI TRETMAN - DETOKS

Rad Odjeljenja za stacionarni tretman - Detoks u 2022. godini karakterizirali su znatno povoljniji uslovi rada u odnosu na prethodne dvije pandemijske godine. Svi planirani ciljevi su ostvareni u svakodnevnom radu nije bilo ozbiljnijih kliničkih incidenata. Radni proces se odvijao nesmetano bez zastoja uz primjenu preporučenih terapijskih i dijagnostičkih vodiča.

U posmatranom periodu nije bilo COVID infekcije ni među pacijentima, a ni među osobljem što je omogućilo kontinuitet rada na Odjeljenju za stacionarni tretman- Detoks i održavanje dostignutog nivoa pružanja zdravstvene zaštite.

II 2.1. Struktura pacijenata

Broj liječenih pacijenata u proteklom periodu sa komparativnim uvidom predstavljen je u sljedećoj tabeli.

Tabela broj 28: Komparacija broja pacijenata 2021.- 2022. godina		
Godina	2021	2022
Broj pacijenata	71	78

Tabela broj 29: Odnos kantonalni/vankantonalni pacijenti 2021/2022.		
Godina	2021	2022
Pacijenti Ze-Do Kanton	39 (54,92%)	43 (57,69%)
Vankantonalni pacijenti	28 (39,43%)	33 (42,30%)
Sudski pacijenti (Ze-Do)	4 (5,63%)	2 (2,56%)
Ukupno	71	78 (100%)

Poboljšanom organizacijom rada i maksimalnim korištenjem raspoloživih resursa došlo je do povećanja broja tretiranih pacijenata za cca 10% uz očuvanje cost-benefit odnosa tj. nije došlo do bitnijeg povećanja troškova tretmana. Uprkos pandemijskom okruženju, očuvana je saradnja sa SBK odakle se javio i najveći broj vankantonalnih pacijenata.

Tabela broj 30: Broj pacijenata po općinama 2021/2022. godine		
Općina/Godina	2021	2022
Zenica	22 (30,81%)	26 (33,33%)
Tešanj	14 (19,71%)	3 (3,84%)
Bugojno	5 (7,04%)	1 (1,26%)
Visoko	6 (8,45%)	2 (2,56%)
Kakanj	5 (7,04%)	3 (3,84%)
Breza	1 (1,40%)	2 (2,56%)
Maglaj	10 (14,08%)	6 (7,69)
Gornji Vakuf	0	1 (1,26%)
Vitez	4 (5,63%)	10 (12,82%)
Travnik	6 (8,45%)	2 (2,56%)
Donji Vakuf	2 (2,81%)	02
Zavidovići	2 (2,81%)	0
Odžak	1 (1,40%)	3 (3,84%)
Busovača	1 (1,40%)	1 (1,26%)
Žepče	1 (1,40%)	0
Novi Travnik	4 (5,63%)	3 (3,84%)
Jajce	1 (1,40%)	5 (6,41%)
Ukupno	71 (100%)	78 (100%)

Tabela broj 31: Struktura pacijenata po spolu 2021/2022. godine		
Godina	2021	2022
Muški	67 (94,36%)	76 (97,43%)
Ženski	4 (5,64%)	2 (2,57%)

Održana je korelacija između procenta stacionarno tretiranih ovisnica i procenta ovisnica koje se tretiraju ambulantno što je u skladu sa svjetskim standardima (10% ovisnica od ukupnog broja).

Tabela broj 32: Prosječna starost pacijenata na dan prijema 2021/2022. godina

Godina	2021	2022
Prosječna starost	39,87%	41,76 godina

U 2022. godini ponovo je došlo do povećanja prosječne starosti tretiran pacijenata što je odraz povećanog broja tretirani alkoholičara ali i ovisnika sa tretmanom kasnih komplikacija bolesti ovisnosti.

Tabela broj 33: Krvlju prenosive infekcije kod pacijenata 2021/2022. godina

Godina	2021	2022
HCV pozitivni	3 (4,2%)	7 (8,9%)
HBV pozitivni	1 (1,5%)	2 (2,5%)
HIV pozitivni	0	0

U 2022. godini nastavljen je trend niskog broja pacijenata sa HCV infekcijom u populaciji ovisnika što je ubjedljivo najniža stopa infekcije u bliskom i daljem geografskom okruženju. Veoma je ohrabrujuće sa epidemiologijskog i javnozdravstvenog aspekta da i dalje nemamo ovisnika zaraženih virusom HIV-a. Ovi podaci dodatno dobijaju na značaju u pandemijskom javnozdravstvenom okruženju.

Tabela broj 34: Broj intravenskih ovisnika 2021/2022. godina

Godina	2021	2022
Broj intravenskih ovisnika	8(11,26%)	10 (12,8%)

Zabilježen je blagi porast broja tretiranih intravenskih ovisnika koji slijedi identičan trend u ambulantno polikliničkom dijelu Zavoda. Dijelom na to ima i utjecaj povećanje broja pacijenata kao i izmjene u strukturi patologije kao i pandemijsko socijalno okruženje koje se odrazilo na povećanje iv recidiva kod pacijenata koji se nalaze u programu liječenja.

Tabela broj 35: Trajanje hospitalizacije 2021/2022. godina

Godina	2021	2022
Minimalno bolničkih dana	1	2
Maksimalno bolničkih dana	88	70
Prosječno bolničkih dana	27,74	27,73

Usprkos povećanom broju ovisnika sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i kasnim komplikacijama bolesti ovisnosti te alkoholičara sa oštećenjima somatskog i duševnog zdravlja poboljšanjem kvalitete tretmana nije došlo do bitnijeg prolongiranja dužine tretmana na odjeljenju nego je taj period blago i skraćen što prati slične trendove u sličnim institucijama u bližem geografskom okruženju.

Tabela broj 36: Doza metadona na prijemu 2021/2022. godina

Godina	2021	2022
Min doza MT na prijemu	30mg	15mg
Max. doza MT na prijemu	120mg	100mg
Prosječna doza MT	56,05mg	56,04mg

Tabela broj 37: Broj pacijenata uključenih u suboxonsku terapiju 2021/2022. godine

Godina	2021	2022
Uključeni na Suboxone	1	6

S obzirom na promjenu kriterija za uključivanje u terapiju suboxonom, ista se rutinski provodi u ambulantno polikliničkim uslovima, te se zbog toga pacijenti najčešće ne hospitaliziraju, izuzev u slučajevima dvojne psihijatrijske dijagnoze te kasnih komplikacija bolesti ovisnosti.

Tabela broj 38: Broj pacijenata uključenih u terapiju disulfiramom 2021/2022. godine

Godina	2021	2022
Uključeni na Disulfiram Depo preparat	11	0
Uključen Aripiprazol	4	6
Uključen Topiramet	2	4

Identična je situacija sa averzivnom terapijom disulfiramom koja se također provodi u ambulantnim uvjetima pa se pacijenti iz tog razloga rijetko hospitaliziraju. U 2022. godini došlo je do porasta primjene novih modaliteta tretmana kroničnih alkoholičara aripiprazolom i topiramatom za tretman osnovnog oboljenja i održavanje farmakološki potpomognute remisije

Tabela broj 39: Prosječno trajanje detoksifikacije 2021/2022. godina

Godina	2021	2021
Trajanje detoksifikacije/dana	13,87 dana	16,87 dana

Prosječno trajanje detoksifikacionog procesa u toku 2022. godine blago je produženo zbog većeg broja pacijenata koji su imali kompliciranu kliničku sliku ovisnosti ili dvojni psihijatrijsku dijagnozu. Tome su naravno doprinijeli i epidemiološki razlozi.

Tabela broj 40: Medicinske procedure na odjeljenju

Godina	2021	2021	2022	2022
Opće-medicinski pregledi	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni
	71	355	78	390
Psihijatrijski pregledi	71	355	78	390
Neurološki pregledi	71	355	78	390
Ukupno pregleda	213	1065	234	1170

II 2.2. Psihosocijalni dijagnostički i terapijski tretman

Tabela broj 41: Socio i psihodijagnostika na prijemu 2021./2022. godina

Godina	2021	2022
Psihodijagnostička testiranja ukupno	142	156
MMPI	71	78
PIE	71	78
Sociodijagnostička testiranja ukupno	142	156
Socijalna anamneza	71	78
Pompidou upitnik	71	78
Ukupno	284	312

Tabela broj 42: Psihoterapijske usluge na Detoksu 2021./2022. godine

Godina	2021	2022
Sastanak terapijske zajednice	50	55
Klinički intervju	65	71
Jutarnji raport	132	145
Grupna psihoterapija	67	73
Procjena intelektualnih sposobnosti	22	24
Eksploracija ličnosti-procjena structure ličnosti	65	71
Ispitivanje pojedinih psihičkih funkcija	48	52
Psihološko savjetovanje porodice	0 (epidem.razlozi)	12
Davanje psihološke analize i nalaza	68	74
Psihološko savjetovanje i individualna psihoterapija	143	157
Praćenje psihoterapijskog efekta	8	8
Ukupno	668	742

Tabela broj 43: Socioterapijske usluge na Detoksu 2021./2022. godine

Godina	2021	2022
Socioterapija individualna	310	341
Socioterapija grupna	52	57
Edukativna grupa	52	57
Sociopedagoška grupa	52	57
Ukupno	466	512

Tabela broj 44: Struktura grupne terapije 2021./2022. godine

Godina	2021	2022
Edukativne grupe med.tehničara	111	122
Suportivne grupe med.tehničara	110	121
Posjete iz terapijskih zajednica	0	10 (epid. razlozi)
Muzikoterapija	81	89
Radna terapija	67	73
Art terapija	68	74
Ostali vidovi okupacione terapije	88	96
Ukupno	525	575

Tabela broj 45: Vidovi okupacione terapije na Detoksu 2021./2022. godine

Godina	2021.	2022
Muzikoterapija	81	89
Radna terapija	67	73
Art terapija	68	74
Ostali vidovi okupacione terapije	88	96
Ukupno	324	332

Tabela broj 47: Struktura patologije na Detoksu 2021./2022. godine

Godina	2021.	2022
Ovisnost o opijatima F11.2	30 (42,25%)	24 (30,76%)
Ovisnost o sedativima F13.2	3 (4,22%)	1 (1,28%)
Ovisnost o analgeticima F19.2	9 (12,67%)	18 (23,07%)
Alkoholizam F10.2	26 (36,61%)	30 (38,46%)
Ovisnost o kanabinoidima F12.2	0	2 (2,56%)

Ovisnost o stimulansima F15.2	3(4,22%)	3 (3,84)
Ukupno	71 (100%)	78 (100%)

Nastavljen je trend daljeg smanjivanja broja tretiranih ovisnika o opijatima u korist povećanog broja tretiranih ovisnika o alkoholu te tzv. novim psihoaktivnim supstancama što prati tendence u ambulantno polikliničkom dijelu ustanove te promjene adiktološke patologije u bližem i daljem socijalnom okruženju.

Tabela broj 48: Broj bo dana		
Godina	2021	2022
Ukupno	1970	2129

Zbog ranije navedenih razloga i optimizacije tretmana došlo je do povećanja broja b/o dana.

Tabela broj 49: Iskorištenost posteljnog fonda 2020./2021.		
Godina	2021	2022
Ukupno	89,95%	96,21%

Identična je situacija i sa iskorišćenošću posteljnog fonda

Tabela broj 50: Otpusti sa Detoksa prema načinu odlaska 2020/2021. god.		
Godina	2021	2022
Regularan otpust	56 (78,87%)	75 (96,15%)
Samovoljni prekid tretmana	15 (21,13%)	3 (3,85%)
Prekid tretmana zbog kršenja terapijskog ugovora	0	0

U 2022. godini je postignut procenat uspješnost oko 96% na Odjeljenju za stacionarni tretman- Detoks što se objektivno nije očekivalo obzirom da se tretirao veći broj pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i kompleksnom patologijom kao i veći broj pacijenata koji su tretirani zbog alkoholizma i tzv. novih pat što je bilo povezano sa većim brojem intoksikacija i drugih komplikacija somatske i psihijatrijske prirode. Struktura psihijatrijskog komrbiditeta ukazuje na porast ukupnog broja tretiranih pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom s time da u tome predominiraju poremećaji ličnosti F 60-F69 iako je sve veći broj pacijenata sa poremećajima afekta (F30-39) stresom izazvanih poremećaja (F40-49) uključujući tu i PTSD te psihotične poremećaje (F20-29).

Također je povećan broj tretiranih komplikacija alkoholne ovisnosti i ovisnosti o psihoaktivnim tvarima kao što su npr. krize svijesti, bolesti jetre, psihotična i delirantna stanja, intoksikacije sa ili bez delirantnog sindroma i sl. Ovi rezultati su postignuti u krajnje nepovoljnim epidemiološkim uslovima.

III SLUŽBA ZA PSIHOSOCIJALNI TRETMAN

III. 1. ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE

U okviru strategije primarne prevencije Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, aktivnosti su planirane i realiziraju se kroz programe u dvije razine, i to kroz programe i projekte prevencije i istraživačke programe. U Strategiji Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, a kroz program primarne prevencije cilj je uključiti što veći broj adolescenata i mladih sa ciljem sprječavanja upotrebe "prve droge". Pravilan odgoj, afirmacija znanja su najzreliji oblici prevencije narkomanije i svih oblika ovisnosti. Stalnom provedbom organiziranih primarno-preventivnih odgojno-obrazovnih programa moguće je veliki dio još zdrave populacije djece i mladih zaštititi i odvratiti od započinjanja uzimanja sredstava ovisnosti. Cilj aktivnosti Zavoda u oblasti primarne prevencije je spriječiti ili smanjiti potrebu za uzimanjem droga, dok smanjenje dostupnosti rade organi MUP-a, sudovi itd. Preventivni programi Zavoda su usmjereni prema sljedećim ciljanim sredinama: kanton i općine, sistem obrazovanja, sistem sportskih udruženja, sistem vjerskih zajednica, studenti, i opća populacija. Vrste programa su: opća edukacija, edukacija edukatora, razvoj zdravih životnih stilova mladih, poticanje sportskih aktivnosti i omasovljavanja sporta, izrade edukativnih resursa (dokumentarni filmovi, brošure, itd.), izdavačka djelatnost, kampanje, web-informisanje, medijske aktivnosti, naučna djelatnost, preventivna politika, savjetovalište. Cilj Odjeljenja je dostaviti edukativnu informaciju tako da bude dostupna većini stanovnika kantona. Najveći dio aktivnosti Odjeljenja vezan je za školski sistem.

III 1. 1. Edukacija učenika od 13 do 18 godina

Obzirom da je preventivne aktivnosti među učenicima najefikasnije provoditi u saradnji sa školama, neophodna je saradnja sa Ministarstvom za obrazovanje, Pedagoškim zavodom, njihovo odobrenje kao i uspostavljanje saradnje sa školskim menadžmentom da ove aktivnosti budu usklađene sa nastavnim programima i da ne remete redovni rad u školama. Program edukacije je kontinuiran i provodi se od 2006. godina. Sa poboljšanjem epidemiološke situacije Zavod je dobio odobrenje Ministarstva za obrazovanje za realizaciju ovog projekat u školskoj 2021/2022. godini. U saradnji sa školama u izvještajnom periodu je realizovano ukupno 62 radionice/edukacije (3 radionica za učenike 13.-18. godina i to u: OŠ „Vladimir Nazor“ Zenica, OŠ „Meša Selimović“ Zenica, Srednja mješovita škola Mladost Zenica. Sa Vijećem učenika održana je 15 radionica). U školskoj 2022/2023. godini, za izvještajni period realizovano je 44 edukacija u: Srednja mješovita škola „Mladost“ Zemica, Srednja tehnička škola Tešanj, OŠ „Hamdija Kreševljaković“ Kakanj, OŠ „21. Mart“ Doboj Jug, OŠ „Maglaj“ Maglaj, Prva osnovna škola Zavidovići, OŠ „Alija Nametak“ Visoko, OŠ „Enver Čolaković“ Breza, OŠ „Musa Ćazim Ćatić“, OŠ „Bilješevo“ Bilješevo, Prva osnovna škola Žepče, OŠ „Olovo“ Olovo, Medicinska škola Zenica. Nakon relaksacije mjera pandemije vidno je porastao broj aktivnosti rada sa mladim, što je prikazano u sljedećoj tabeli. Svaka posjeta je iskorištena za dodjelu edukativno-promotivnog materijala sa sadržajima za prevenciju.

Tabela broj 51. Pregled realizovanih radionica sa učenicima u 2020./2022. godini			
Vrsta usluge	2020.	2021.	2022.
Broj radionica	14	49	62
Ukupno učesnika	406	1421	1798
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	406	1421	1798

III 1.2. Edukacija mladih edukatora – vršnjačka edukacija

Ovaj projekat je zasnovan na činjenici ili iskustvu da intrageneracijsko (vršnjačko) prenošenje informacija, kao i prihvatanje informacija biva veoma prihvatljivo ako se informacije dijele između vršnjaka koji dijele iste vrijednosti, dijele isti socijalni prostor i preokupacije. Projekat “Edukacija mladih edukatora” realizovan je u Osnovnoj školi “Meša Selimović” Zenica. U ovu edukaciju bilo je uključeno 14 učenika članova Vijeća učenika Osnovne škole „Meša Selimović. Projekat je realizovan i u Srednjoj mješovitoj školi „Mladost“ Zenica. U ovom projektu „Edukacije mladih edukatora“ uključeno je 31 učenik, član Vijeća učenika. Svaka edukacija sastoji se od teorijske i praktične obuke, sa usvajanjem znanja iz oblasti koje se tretiraju kao i edukacija o vidovima prenosa znanja, odnosno obuka o organiziranju i radu radionica koje edukovani učenici uz superviziju pedagoga škole i člana tima za prevenciju provode. Osnovna ideja projekta je da će članovi Vijeća nakon provedene edukacije istu replicirati u svojim odjeljenjima, tj. vršnjaci će educirati vršnjake. Ideja se zasniva na zvaničnim protokolima rada Vijeća učenika. Ovim projektima je broj indirektno educiranih učenika oko 42 školskih odjeljenja (do ukupnog broja indirektno educiranih učenika može se doći tako da se broj odjeljenja pomnoži sa prosječnim brojem učenika u razredu). Članovi educiranog tima su pored znanja dobili i printane materijale čime su im kompetencije značajno pojačane. Svim učesnicima edukatorima koji su prošli program ovog projekta, uručeni su certifikati od strane Zavoda za bolesti ovisnosti ZDK. Tim Odjeljenja prevencije Zavoda izradio je projekat kojim su jasno definisane aktivnosti na koje se odnosi edukacija mladih edukatora. Projekat je usmjeren na saradnju JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko- dobojskog kantona, Osnovne škole „Meša Selimović“ i Srednje mješovite škole „Mladost“ Zenica. Projekat su potpisali direktori Ustanova. Uporedo sa aktivnostima na prevenciji, za potrebe projekata konstruisani su upitnici za istraživanje i detekciju o upotrebi duhana, alkohola i marihuane, interneta, kako kod učenika, tako i kod njihovih prijatelja. Upitnici su prilagođeni dobnoj skupini za oba projekta. Anketirano je preko 180 učenika Osnovne škole „Meša Selimović“ Zenica. Od toga validnih upitnika je bilo 178. U Srednjoj mješovitoj školi „Mladost“ Zenica anketirano je oko 600 učenika, a validnih upitnika bilo je 458.

III 1.3. Edukacija Vijeća učenika

Ovaj projekat ima direktno i indirektno uključivanje učenika u edukativne procese. Provede se edukacija Vijeća učenika koji će na svojim odjeljenjskim zajednicama preneti iskustvo, znanje iz obrađenih tema na edukaciji vijeća učenika. Predstavlja jedan vid međuvršnjačke edukacije ali u manjem obimu. Tako su održane radionice sa Vijećem učenika u još 12 škola na području ZDK: Tehnička škola Zenica, OŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Zenica, Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Kakanj, Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ Kakanj, OŠ „Kulin Ban“ Visoko. Sljedeći tabelarni prikaz daje informacije o broju radionica i broju promotivnog materijala koji se dijelio učenicima

Tabela broj 52. Pregled realizovanih radionica sa Vijećem učenika u 2020./2022. godini			
Vrsta usluge	2020	2021	2022.
Broj radionica	4	41	53
Ukupno učesnika	120	1025	1325
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	120	1025	1325

III 1.4. Edukacija vijeća roditelja

U skladu sa preventivnom politikom Zavoda za bolesti ovisnosti ZDK, veliki značaj se pridaje i radu s roditeljima. Cilj ovakvih edukacija jeste pravilno educiranje roditelja o opasnosti psihoaktivnih supstanci, te davanje informacija o tome kako njihova djeca gledaju na problematiku koju kroz edukacije obrađujemo. Ovom suradnjom omogućavamo roditeljima da, uz našu podršku, riješe eventualne postojeće nedoumice ili pitanja kako da se, kao roditelji, nose sa izazovima kojima su njihova djeca u današnjem vremenu izložena. U izvještajnom periodu, edukacija Vijeća roditelja obavljena je u Osnovnoj školi „Musa Ćazim Ćatić“ Zenica. Edukaciji je prisustvovalo **30 roditelja**.

III 1.5. Kontinuirana edukacija učenika u Zavodu

Zavod su posjetili učenici Medicinske škole u Zenici, te obišli prostorije Zavoda i dobili usmeno odgovore na postavljena pitanja kao i u obliku Obrasca za dokumentiranje informacija iz pisama ili intervjua koji su dostavili stručnom saradniku Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje. Nakon posjete, učenici su dobijene informacije, letke i edukativni materijal koristili u svrhu pisanja seminarskog rada koji su predstavili svojim kolegama i na taj način doprinijeli da potrebne i korisne informacije o bolestima ovisnosti dospiju do većeg broja učenika. Posjeta je bila i od strane učenika Srednje mješovite škole “Mladost” Zenica, u cilju dobijanja informacija za potrebe i realizaciju projekata koje su pripremali za određene nastavne predmete. Detox odjeljenje posjetili su student druge godine Razredne nastave Filozofskog fakulteta Zenica. Studentima je prezentovan rad Detoxa i imali su prisustvovati prisustvovati edukativnoj grupi sa pacijentima koji su se u tom momentu nalazili na Odjelu. Prisustvo grupi organizovano je uz odobrenje pacijenata. Učenici Medicinske škole Zenica posjetili su Zavod i Detox odjeljenje. Posjeta je realizovana u sklopu aktivnosti koje je škola provodila povodom obilježavanja Međunarodnog mjeseca borbe protiv ovisnosti. Ambulantu i Detox odjeljenje zavoda posjetilo je 20 učenika Medicinske škole Zenica. Dakle, u izvještajnom period bilo je oko **60 učenika** koji su posjetili Zavod u cilju kontinuirane edukacije.

III 1.6. Edukacija izviđača

U sklopu preventivnih aktivnosti koje provodi Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona planirana je realizacija projekta Radionica s učesnicima Ljetnog kampa Saveza izviđača grada Zenica na Boračkom jezeru. Cilj ovog projekta jeste pravilna informisanost mladih o štetnostima psihoaktivnih supstanci i rizičnih oblika ponašanja koji sa sobom kao rezultat donose ovisnosti, kako hemijske tako i nehemijske, te osvještavanje važnosti prevencije ovisnosti i jačanje osobnih kapaciteta mladih kako bi što lakše se izborili sa svim opasnostima i porocima koji su sve prisutniji u zajednici. Također, ovim projektom se nastoji mlade ohrabriti da naučeno tokom ovog projekta prenesu i široj zajednici kako bi prevencija ovisnosti svoj put pronasla do što većeg broja mladih. Projekat je realizovan u 5 smjena Ljetnog kampa. Radionice je vodio kombionovani tim iz Zavoda. Tokom radionica razgovarano je s učesnicima o ciljanoj

tematici, razmjeni su stavova i interaktivno učešće svih prisutnih, te su podjeljeni promotivni i edukativnih materijali. Projekat je realizovan u sedmom i osmom mjesecu 2022. Godine. Ovim projektom edukovano je oko **350 izviđača**.

Ove godine ostvarena je i saradnja sa Odredom izviđača “Zvijezda” Vareš. Kamp za djecu od 11- 15 godina održan je na Planinarskom domu “Budozelj” na Budozelju. Održane su dvije radionice. Ovim projektom edukovano je **100 izviđača**. Također, Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje dalo je svoj doprinos u pisanju Projekta za realizaciju kampa.

III 1.7. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta

a) Facebook stranica: <https://www.facebook.com/Zavodzaovisnosti/>

Cilj je da pomoću elektronskih medija i novog načina komuniciranja lakše i brže dopremo do mlađe populacije i ponudimo preventivne programe. Na profilu i stranici su ponuđeni obimni pisani materijali Zavoda. Putem ove stranice posjetioci postavljaju pitanja koje administratori usmjeravaju ka određenom profilu stručnjaka, a potom se odgovor dostavlja posjetiocu. Posjetiocu su većinom iz Bosne i Hercegovine, ali i iz SAD, Srbije, Makedonije, Hrvatske, Švicarske, Njemačke, Crne Gore, Austrije, Italije, Turske, Slovenije, Kuvajta, Palestine, Australije, Afganistana, Češke Republike, Kosova, itd. Tokom pandemije na stranicu su se svakodnevno postavljali edukativni članci, a posjetiocima naše facebook stranice ponuđena je i savjetodavna pomoć. Na našu facebook i web stranicu redovno se objavljuju sve aktivnosti JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK, te blagovremeno obavještava stanovništvo o svim aktivnostima koje slijede. U više navrata objavljivana je informacija da populacija iz zajednice može da se javi u messenger ukoliko treba neku informaciju ili pomoć. Ovakvih javljanja bilo je oko 70 u 2022. godini. Obzirom na povećan broj objava na web i facebook stranici, povećan je i broj pratilaca, posjetioca i reakcija na objave.

b) Youtube kanal: <https://www.youtube.com/user/zedoovisnost>

Obzirom da Zavod usmjerava značajne aktivnosti i na izradu video materijala otvoren je kanal na stranici youtube na kojem se mogu naći i pregledati ti materijali. Kanal je povezan sa web stranicom. Kanal se kontinuirano osvježava novim video materijalima koji su produkt stručnih lica Zavoda. Na youtube kanalu Zavoda redovno se objavljuju i autorski video uradci uposlenika Zavoda putem kojih se stanovništvu prenose poruke vezane za teme i oblasti kojima se ustanova bavi.

c) Wikipedia:

http://bs.wikipedia.org/wiki/Zavod_za_bolesti_ovisnosti_Zeni%C4%8Dko-dobojskog_kantona

Kako bi usluge i aktivnosti Zavoda bile dodatno prepoznate i tako povećali svijest većeg broja osoba o važnosti rane prevencije Zavod je postavio informaciju i na popularnoj elektronskoj enciklopediji Wikipedija. Tu su prisutne sve osnovne informacije o ustanovi i njenom radu, te na taj način posjetioci mogu brzo dobiti osnovne podatke kako da dođu u kontakt s ustanovom.

d) Googlemaps

I ova aktivnost je pokrenuta kako bi Zavod bio dodatno vidljiv i dostupan u pravcu rane prevencije. Zavod se može locirati preko ove internet usluge što olakšava dostupnost

informacija koje su potrebne našim korisnicima i saradnicima.

III 1.8. Edukacija studenata

Edukacija studenata predstavlja važan segment aktivnosti Zavoda. Studenti su dodatno educirani iz segmenta tretmana ovisnika, obzirom da su ove teme predviđene nastavnim planom i programom iz predmeta psihologije na određenim studijskim grupama. Tako su educirani studenti sa Filozofskog fakulteta u Zenici (Razredna nastava, Kulturalni studij, Njemački jezik I Turski jezik). Educirano je oko **70 studenata** sa Filozofskog fakulteta. Na Odsjeku za socijalnu pedagogiju Islamskog pedagoškog fakulteta educirano je **20 studenata** u sklopu predmeta Mentalno zdravlje u zajednici, te edukacija iz oblasti ovisnosti za student Medicinskog fakulteta.

III 1.9. Izrada kratkih edukativnih videa

U 2022. godine izrađena su tri kratka edukativna videa povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma i povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv pušenja. Video su postavljena na facebook i web stranici Zavoda. Cilj videa je edukacija šire populacije o štetnostima upotrebe alkohola i cigareta. Ova videa su plasirana i putem medija što je doprinijelo širenju svijesti i informacija o štetnostima alkohola i duhana.

III 1.10. Promotivne i izdavačke aktivnosti

Časopis Bilten

Pripremljeni su, dizajnirani i štampani dva nova broj glasila Bilten, broj 29. na 39 stranica i broj 30 na 39 stranica. Ovo je 17.godina kako časopis izlazi. Bilten ima i svoj ISSN broj. Distribuirao se u različite institucije, a dostupan je i u elektronskoj formi. Također obavezni primjerci se dostavljaju Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH. Štampa se u tiražu od 300 komada. Bilten je koncipiran po preciznim uputama pisanja stručnih radova što mu dodatno povećava kredibilnost i otvara mogućnost većeg broja stručnjaka iz drugih institucija koji će svoje radove objavljivati u njemu. Pored distribucije u različite institucije, Bilten je dostupan i široj populaciji kako kroz direktnu distribuciju na terenu tako i putem web stranice Zavoda.

Afiše: U izvještajnom periodu, doštampane su već postojeće afiše (Bihevionalne ovisnosti, Ovisnost o internetu, Ovisnost o kockanju, Marihuana-zanemarena droga, Da li moj sin, kćerka,... uzima neke droge, Nargila-opasna zabava mladih). Pisane su kao informativno-edukativno štivo, te su štampane po 500 primjeraka (ukupno 3000 afiša).Štampana su dva nova letka, a to su „Tvoje NE mijenja sve, zato budi NEovisan!“ i „Uputa za djecu“. Ovi letci štampani su po 150 primjeraka, te distribuirani stanovništvu tokom terenskih posjeta. U okviru promotivnih aktivnosti, štampan je plakat povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga. Isti je štampan u 50 primjeraka.Promotivne majice s logom Zavoda i natpisom „Supstancu na distance te podijeljene na terenu učenicima i građanima u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga. Edukativni kviz: U okviru obilježavanja svih značajnih datuma u prevenciji ovisnosti, osmišljen je kviz za svaku ovisnost, te isti postavljen na web i facebook stranicu Zavoda. Cilj ovog kviza jeste educiranje stanovništva i osvještavanje koliko toga znamo ili ne o bolestima ovisnosti što dodatno pojedinca usmjerava na dublje razmišljanje o ovim temama i tačno informisanje.

III 1.11 Istraživanja

Istraživanje „Uticaj pandemije na ovisnička ponašanja učenika trećih razreda srednjih škola Zeničko- dobojskog kantona

Ovo istraživanje rađeno je u suradnji sa Odjeljenjem za bihevioralne ovisnosti. Istraživanjem je obuhvaćeno oko 560 ispitanika, učenika trećih razreda srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona. Istraživanje se odnosilo na podatke; da li učenici i njihovi prijatelji konzumiraju cigarete, nargilu, energetska pića, alkohol, igre na sreću, marihuanu i ostale droge, internet, te da li je pandemija imala uticaj na konzumaciju istih. Obzirom da je istraživanje obuhvtilo veći vremenski period kao i široku distribuciju ispitanika po kantonu. Obrada podataka će biti u narednoj godini.

Istraživanje „Organizacija slobodnog vremena i porodične relacije kod srednjoškolaca” u okviru projekta „Edukacija mladih edukatora“ srednje mješovite škole “Mladost” Zenica

U okviru ovog projekta izrađen je kratki upitnik o socio-demografskim podacima, upotrebi interneta, društvenih mreža i nargile među učenicima Srednje mješovite škole „Mladost” Zenica. Podaci su obrađeni u statističkom paketu SPSS a istraživanjem je obuhvaćeno 458 učenika. Istraživanjem je obuhvaćeno 57,6% dječaka i 42,4% djevojčica.

Kada je riječ o strasnoj dobi najviše ispitanika 34,1% ima 17 godina, 32,1% ima 16 godina, 22,1% ima 15 godina, 10,7% ima 18 godina, a samo 1,1% ispitanika ima 19 godina.

Sa oba roditelja živi 79,5% učenika, sa majkom 13,5% učenika, sa ocem 4,8% učenika, dok je 2,2% učenika navelo da živi sa nekim drugim.

Da su živa oba roditelja navelo je 92,4% učenika, da je živa samo majka 5,9% učenika i da je živi samo otac 1,7% učenika.

Najviše učenika 51,6% je navelo da provodi poprilično vremena u kući. Njih 20,2% provodi mnogo vremena u kući, a 15,2% provodi malo vremena u kući. Najmanje učenika je navelo da provodi veoma mnogo 6,2% i veoma malo 6,8% vremena u kući. Tri učenika nisu dali odgovor na ovo pitanje.

Kada se radi o pitanju da li učenici učestvuju u donošenju odluka zajedno sa članovima porodice, najviše ih je navelo da ponekad učestvuju 35,7%, često učestvuju 32,8% i veoma često 16,2%. Najmanje ih je navelo da rijetko 10,9% i veoma rijetko 4,4% učestvuju u donošenju odluka zajedno sa porodicom. Na ovo pitanje jedan učenik nije dao odgovor.

Na pitanje da li vrijeme provode sami (u sobi) ili zajedno sa ostalim članovima porodice, najviše učenika je odgovorilo da podjednako provode vrijeme 49,1%, njih 21,4% često provodi vrijeme sa porodicom, rijetko 11,4% i veoma često 11,1% učenika. Najmanje učenika je navelo da veoma rijetko provodi vrijeme sa porodicom 7%.

Sukob sa članovima porodice veoma rijetko ima 42,5% učenika, rijetko 25,4% i ponekad 20,6% učenika. Često sukobe sa članovima porodice ima 8,8% učenika, a veoma često 2,8% učenika. Jedan učenik nije dao odgovor na ovo pitanje.

Veoma zadovoljno sa svojim trenutnim statusom u porodici je 54,8% učenika, 26,9% učenika je zadovoljno, a 10% učenika je prilično zadovoljno. Veoma nezadovoljnih učenika sa svojim trenutnim statusom u porodici je 6,1%, a nezadovoljnih učenika je 2,2%.

Posljednjih mjesec dana 71,6% učenika nije konzumiralo cigarete, dok njih 15,9% jeste.

U posljednjih mjesec dana 84,1% učenika nije konzumiralo alkohol, dok njih 15,9% jeste konzumiralo alkohol.

Posljednjih mjesec dana 97,8% učenika je navelo da nije konzumiralo marihuanu, dok 2,2% učenika je navelo da jeste. Dva učenika nisu odgovorila na ovo pitanje.

Ukupno 65,2% učenika je navelo da nije konzumiralo nargilu u posljednjih mjesec dana, a 34,8% učenika je navelo da jeste. Četiri učenika nisu dali odgovor na ovo pitanje.

Ukupno 69,3% učenika je navelo da su u posljednjih mjesec dana njihovi prijatelji konzumirali cigarete, dok je 30,7% učenika navelo da njihovi prijatelji nisu konzumirali cigarete. Dva učenika nisu odgovorila na ovo pitanje.

Na pitanje da li su njihovi prijatelji proteklih mjesec dana konzumirali marihuanu 91,6% učenika je odgovorilo da nisu, a njih 8,4% je odgovorilo da njihovi prijatelji jesu konzumirali marihuanu. Tri učenika nisu odgovorila na ovo pitanje.

Ukupno 63,4% učenika je navelo da su njihovi prijatelji u posljednjih mjesec dana konzumirali nargilu, a 36,6% je navelo da prijatelji nisu konzumirali nargilu. Četiri učenika nisu dala odgovor na ovo pitanje.

Učenika koji smatraju da marihuana izaziva ovisnost je 82,9%, a onih koji smatraju da ona ne izaziva ovisnost je 17,1%. Devet učenika nije dalo odgovor na ovo pitanje.

Na pitanje da li su učenici prisustvovali nekoj edukaciji o štetnosti upotrebe duhana, alkohola i marihuane, 52,7% učenika je odgovorilo da nije, a njih 47,3% je odgovorilo da jeste. Jedan učenik nije dao odgovor na ovo pitanje.

Ukupno 68,3% učenika smatra da su edukacije iz oblasti ovisnosti potrebne učenicima, dok njih 31,7% smatra da nisu potrebne. Četiri učenika nisu odgovorila na ovo pitanje.

Na pitanje koliko vremena provode na internetu učenici su naveli da njih 17,6% provodi od 1 do 4 sata dnevno na internetu, njih 25% provodi od 6 do 10 sati na internetu, 23,8% učenika provodi od 6 do 8 sati na internetu, a 31,94% učenika provodi preko 8 sati na internetu. Na ovo pitanje odgovor nisu dala 33 učenika.

Dakle, vidimo da učenici i njihovi prijatelji najviše konzumiraju cigarete i nargilu, zatim alkohol. Takođe, zabrinjavajući je postotak učenika koji provode preko četiri sata na internetu u toku jednog dana.

Istraživanje „Prisutnost alkohola, cigareta, nargile, marihuana i interneta u školskom uzrastu osmih i devetih razreda osnovne škole u okviru projekta „Edukacija mladih edukatora OŠ Meša Selimović Zenica“

U okviru ovog projekta izrađen je kratki upitnik o upotrebi duhana, alkohola, marihuane i interneta među učenicima OŠ Meša Selimović Zenica i njihovim vršnjacima.

Podaci su obrađeni u statističkom paketu SPSS a istraživanjem je obuhvaćeno 178 učenika.

Istraživanjem je obuhvaćeno 178 učenika osnovne škole. Na pitanje da li su učenici u posljednjih mjesec dana konzumirali cigarete, 93,8% učenika je odgovorilo da nije, a njih 6,2% je odgovorilo da jesu konzumirali cigarete.

U posljednjih mjesec dana alkohol nije konzumiralo 94,4% učenika dok njih 5,6% jeste konzumiralo alkohol.

Ukupno 96,6 % učenika je navelo da im u posljednjih mjesec dana niko nije nudio marihuanu, a njih 3,4% je navelo da im neko jeste ponudio marihuanu.

U posljednjih mjesec dana 41% učenika je navelo da njihovi prijatelji jesu konzumirali cigarete, a 59% učenika je navelo da njihovi prijatelji nisu konzumirali cigarete.

Ukupno 26,6 % učenika je navelo da njihovi prijatelji u posljednjih mjesec dana jesu konzumirali alkohol, a njih 73,4 % je navelo da njihovi prijatelji nisu konzumirali alkohol. Jedan učenik nije dao odgovor na ovo pitanje.

Na pitanje da li su prijatelji učenika u posljednjih mjesec dana konzumirali marihuanu, 5,1% učenika je odgovorilo da jesu, a njih 94,4% je odgovorilo da njihovi prijatelji nisu konzumirali marihuanu. Tri učenika nisu dala odgovor na ovo pitanje.

Procenat učenika koji smatraju da marihuana izaziva ovisnost iznosi 87,5%, a procenat onih koji misle da ona ne izaziva ovisnost iznosi 12,5%. Dva učenika nisu odgovorila na ovo pitanje. U posljednjih mjesec dana 9,1% učenika je konzumiralo nargilu, a njih 90,9% nije konzumiralo nargilu. Dva učenika nisu dala odgovor na ovo pitanje.

Na pitanje da li su učenici do sada prisustvovali nekoj edukaciji o štetnosti upotrebe duhana, alkohola i marihuana, njih 87,6% je odgovorilo da jeste, a 12,4% učenika je odgovorilo da

nije. Procenat učenika koji smatraju da su edukacije iz oblasti ovisnosti potrebne učenicima iznosi 86,8%, a procenat onih koji misle da nisu potrebne iznosi 13,2%. Četiri učenika nisu dala odgovor na ovo pitanje.

Na pitanje koliko vremena provode na internetu do dva sata je navelo 17,9% učenika, do 5 sati 44,1% učenika i preko 6 sati 38,1% učenika.

Dakle, iz navedenih podataka vidimo da mladi već u osnovnoj školi počinju eksperimentisati sa cigaretama, alkoholom i nargilom, kao i da im je marihuana dostupna supstanca. Također, vidimo da učenici na internetu provode jako puno vremena.

Uticaj pandemije novog korona virusa na zloupotrebu opijata kod pacijenata na supstitucionoj terapiji.

Podaci o dodatnom korištenju opijatskih supstanci kod pacijenata koji su na zamjenskoj terapiji su prikazani u tabelama broj 9 i 10, a pokazuju negativan uticaj pandemije na mentalno zdravlje i terapijski uspjeh u tretmanu pacijenata na zamjenskoj terapiji.

III 1.12. Saradnja s medijima

Zavod veliku pažnju posvećuje medijima jer predstavljaju vrstan put za prevenciju. Kontakti i saradnja sa medijima se održava u nivou proteklih godina. U tom kontekstu je ostvarena aktivna saradnja sa RTV Federacije, FENA, RTV Zenica, BHRT, NIP Naša riječ, Zenicablog, Zdici.info, Radio Zenit, RTV Visoko i TV Kakanj. Sve aktivnosti Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje su medijski popraćene i predstavljene široj javnosti, putem navedenih medija.

III 1.13. Kampanje

a) Svjetski dan borbe protiv alkoholizma – 01.04.

Ova aktivnost je obilježena putem 2 edukativna videa koje su snimila stručna lica Zavoda, te isti objavljeni putem web, facebook stranice i putem elektronskih i štampanih medija. U okviru ove aktivnosti, objavljen je članak u Našoj riječi. Također, objavljen je stručni rad na ovu temu u Biltenu Zavoda.

b) Svjetski dan nepušenja – 31.05.

Ova aktivnost je obilježena putem jednog edukativnog videa koji je snimljen od strane stručnog lica Zavoda, te je objavljen na web i facebook stranici Zavoda, kao i u medijima. Ovim povodom objavljen je članak u Našoj riječi.

c) Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga 26.06.- „Tvoje NE mijenja sve, zato budi NEovisan“

Tokom mjeseca juna se kontinuirano obilježava Međunarodni dan borbe protiv zloupotrebe droga. U okviru ove kampanje pod nazivom „Tvoje NE mijenja sve, zato budi NEovisan“, tim Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje posjetio je sljedeće općine/gradove u Ze-do kantonu: Kakanj, Visoko, Breza, Vareš, Žepče, Zavidovići, Maglaj, Doboj Jug, Usora, Tešanj. Posjete su koncipirane kao jednodnevne, terenske aktivnosti. Ove godine, posjete u općinama i gradovima Zeničko-dobojskog kantona organizovane su u dva tima što je doprinijelo bržoj distribuciji informacija i promo materijala stanovništvu. Ovim aktivnostima prisustvovali su i dali svoj doprinos učenici Gimnazije „Edhem Mulabdić“ iz Maglaja, Gimnazije „Muhsin Rizvić“ iz Breze, te učenici završnih razreda osnovnih škola iz Tešnja. U sklopu ove kampanje štampano je 500 balona s logom i imenom ustanove, hemijske olovke, majice kao i već pomenute afiše, letci i plakat. Sav materijal je ravnomjerno distribuiran na

terenu. Sve aktivnosti su bile praćene od strane medija u vidu najava aktivnosti putem web portala, televizijskih priloga, radio gostovanja, te emisija na temu prevencije ovisnosti. Centralna manifestacija je upriličena u Zenici 27.06., a punkt je postavljen na Kamberovića polju, ispred šoping centra. Posjetama općinama/gradovima Ze-do kantona ostvaren je glavni cilj, a to je razgovor sa širom populacijom, te stavljanje na raspolaganje našeg stručnog osoblja za sva pitanja i nedoumice vezane za konkretnu problematiku kojom se naša ustanova bavi. Sve aktivnosti su objavljene na web i facebook stranici Zavoda.

e) Međunarodni mjesec borbe protiv bolesti ovisnosti 15.11.- 15.12.

Međunarodni Mjesec borbe protiv bolesti ovisnosti svake se godine u svijetu obilježava u periodu od 15. novembra do 15. decembra, s ciljem informiranja javnosti o javnozdravstvenim aspektima zloupotrebe svih sredstava ovisnosti, te iniciranja intersektorskih intervencija za uspješno suprotstavljanje ovom značajnom javnozdravstvenom problemu savremenog života.

U sklopu projekta: "DECEMBAR – mjesec prevencije ovisnosti" objavljen je POZIV pacijentima Zavoda za dostavljanje vlastitih radova iz oblasti ovisnosti na temu: "Moja priča o liječenju". Objavljivanjem poziva pacijentima ovakve vrste željeli smo dati na važnosti njihovom kreativnom literarnom i likovnom izražavanju i potaknuti ih da se prijave u što većem broju. Poziv je bio objavljen simbolično dana 10.10.2022. godine na dan Svjetskog obilježavanja mentalnog zdravlja i bio je otvoren mjesec dana za sve pacijente Zavoda. Dana 15.12.2022. godine dodjelom zahvalnica i prigodnih poklona pacijentima Zavoda koji su učestvovali u navedenom pozivu okončane su aktivnosti vezane za "Moja priča o liječenju".

Povodom obilježavanja Međunarodnog mjeseca borbe protiv bolesti ovisnosti upriličena je svačana dodjela certifikata učenicima edukatorima, koji su učestvovali u projektu „Edukacija mladih edukatora Srednje mješovite škole „Mladost“ Zenica.

Također, u ovom mjesecu je u saradnji sa Medicinskom školom organizovana edukacija Vijeća učenika škole, kao i posjeta učenika Medicinske škole Ambulatnom i Detox odjeljenju Zavoda. Cilj je bio da i pomenuta škola određenim aktivnostima obilježi ovaj mjesec. Osim ove edukacije sproveo je još niz edukacija učenika, Vijeća učenika, kao i Vijeća roditelja, ali su ovo aktivnosti koje Zavod sprovodi tokom cijele godine u cilju primarne prevencije ovisnosti.

III 1.14. Saradnja sa udruženjima

Saradnja s udruženjima je nastavljena, u skladu s mogućnostima obzirom na epidemiološku situaciju, a to su:

- a) Savez izviđača Grada Zenica
- b) Odred izviđača Vareš
- c) UG Input u vidu savjetodavnog rada

III 1.15. Preventivna politika

Zavod svoje preventivne programe bazira na dokumentima:

- a) Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2018.-2023.
- b) Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godine, te
- c) Strategija univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK.

U skladu sa postojećim dokumentima kao i iskustvima Zavoda urađena je Strategija

univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. U Strategiji su postavljeni ciljevi, načela i napravljen je osvrt na dosadašnje stanje rasprostranjenosti ovisnosti među mladima u općoj populaciji. Kroz Strategiju su definisane mjere univerzalne prevencije koje provodi Zavod: obim i doseg istraživačkih aktivnosti, edukacija učenika, roditelja i edukatora, rad sa općom populacijom kao i izrada preventivnih materijala. Također, je postavljen osnov za razvoj mreže za prevenciju ovisnosti na lokalnom i kantonalnom nivou.

III 2 . ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI

U procesu razvoja Zavoda, prepoznavajući objektivne potrebe u društvu, 2019. godine je kroz Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona osmišljeno novo Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti u sastavu Službe za psihosocijalni tretman JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti pokriva široku i rastuću oblast bihevioralnih ovisnosti koje se, za razliku od bolesti ovisnosti koje su vezane za unošenje u organizam neke supstance koja stvara ovisnost, pokazuju kroz ponašanje. Nazivaju se još ponašajne ili nehemijske ovisnosti. Medicinski dijagnostički modeli koji se u svijetu trenutno koriste, ovisnosti o ponašanju posmatraju kao potpuno novu klasu ovisnosti.

III 2.1. Djelokrug rada Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti

Kroz Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti je koncipirano na način da se bavi:

- pripremom, realizacijom i evaluacijom programa i projekata iz primarne i sekundarne prevencije bihevioralnih ovisnosti;
- dijagnostičkim tretmanom, postavljanjem dijagnoza i uključivanjem u terapijski progra u saradnji sa Odjeljenjem za ambulantni tretman i Detoxom;
- osmišljavanjem i provođenjem istraživanja;
- informativno-obrazovnim radom, te ostalim srodnim aktivnostima.

III 2.2. Ovisnost o kockanju

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti se u protekloj godini bavilo izradom strategije kojom je obuhvaćena aktivnost primarne prevencije, koja je realizirana kroz aktivnosti zajedno sa odjelom za prevenciju, kroz programe navedene u prikazu rada Odjela za prevenciju i savjetovanje. Broj radionica I edukativnih aktivnosti , obzirom da se provodio zajedno sa odjeljenjem za prevenciju I savjetovanje je isti koji je prikazan u tabelama 51, 52 te opisu aktivnosti u edukacijskim programima. Ozbiljnost rada je svakako proistekla iz činjenice da se procjenjuje da u Bosni i Hercegovini ima između 35 000 i 60 000 ovisnika o kockanju.

III 2.3. Ovisnost o video-igrama, računarskim igrama i on-line igrama

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona se bavi pripremom i realizacijom programa i projekata iz primarne i sekundarne prevencije ovisnosti o video-igrama, računarskim igrama i on-line igrama svih vrsta, te naknadnom evaluacijom provedenih aktivnosti.

Tokom godine su provedena istraživanja u populaciji učenika uzrasta osnovne i srednje škole.

Istraživanje je provedeno u koordinaciji sa Odjeljenjem za prevenciju, a direktne preventivne aktivnosti su sadržane u radu sa učenicima kroz radionice i on-line kontakte sa pomenutom populacijom. Rezultati istraživanja u našoj populaciji učenika su uklopivi u opšte podatke koji se pominju u literaturi, a očekivani broj formiranih ovisnika je između 1 i 9 posto od konzumenata igrica.

III 2.4. Ovisnost o internetu

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti se bavi pripremom i realizacijom programa i projekata iz primarne i sekundarne prevencije ovisnosti o internetu, te osmišljavanjem i provođenjem istraživanja o stavovima i ponašanjima na internetu cijele populacije, a pogotovo mladih, te eventualnim razlikama u odnosu na spol i dob, zatim informativno-obrazovnim radom na ovu temu, te ostalim srodnim aktivnostima.

U protekloj godini, u uslovima pandemije, kada su djeca i mladi prinuđeni radi njihove vlastite sigurnosti, više boraviti u kućama, te još pri tome, u uslovima kada škole pređu na on-line sistem rada, roditeljima može biti veoma teško razlikovati upotrebu internet u korisne svrhe od one negativne upotrebe koja može voditi u ovisnost. Aktivnosti Odjeljenja su bile provedene kroz upravo on-line radionice, te direktnim radom sa učenicima gdje se provodila i primarna prevencija za ostale ovisnosti.

III 2.5. Ovisnost o društvenim mrežama

Rad odjeljenja za bihevioralne ovisnosti je u koheziji sa odjeljenjem za primarnu prevenciju kroz rad u navedenim radionicama, sa ciljem stavaranja uvida, u opasnosti koje nosi ovaj vid ovisnosti, te rad na samoocjeni, sazrijevanju i formiranju zdravih sistema vrijednosti koji su osnova za zdrav životni stil.

III 2.6. Priprema i realizacija programa i projekata prevencije bihevioralnih ovisnosti

Strategijom omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona 2018.-2022. godine, prepoznaju se bihevioralni socijalno neprihvatljivi oblici ponašanja, koji u najtežem obliku dobivaju karakter patološkog ponašanja, kojeg je nova međunarodna klasifikacija bolesti u sveri mentalnog zdravlja svrstala u ovisničko ponašanje. U strategiji se takođe prepoznaju mjesta na kojima se može preventivno djelovati te subjekte koji trebaju uzeti svoje učešće. Pored Ministarstva za obrazovanje, tu se trebaju uključiti i svi oni koji se bave mentalnim zdravljem, od Centara za mentalno zdravlje do Zavoda za bolesti ovisnosti. U tom kontekstu Zavod prepoznaje svoju poziciju, ulogu i aktivno se uključio u aktivnost prevencije bihevioralnih navika i ovisnosti. Nakon formirane strategije rada odjeljenja, razrađeni su programi po kojima odjeljenje provodi svoje aktivnosti. Prevencija ima za cilj podizanje svijesti djece, omladine, roditelja/staratelja, nastavnog osoblja i javnosti o bolestima ovisnosti koje direktno ugrožavaju mentalno zdravlje djece i mladih. U protekloj godini fokus se stavljao na razvoj kvalitetnih vršnjačkih programa prevencije, u kojima su teme bile na bihevioralnim ovisnostima.

Nakon dobijanja saglasnosti od Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojski kantona za provođenje preventivnih i istraživačkih aktivnosti u školama za školsku 2021/22 godinu krenulo se sa potpunom primarnom prevencijom bihevioralnih ovisnosti u školama Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa epidemiološkom situacijom, kao i na fakultetima. Edukacije u školama su za školsku 2021/22. godinu osmišljene kroz dva projekta: Edukacija učenika uzrasta od 13 do 18 godina iz oblasti hemijskih i bihevioralnih

ovisnosti, te Edukacija Vijeća učenika iz oblasti hemijskih i bihevioralnih ovisnosti. Plan prevencije bihevioralnih ovisnosti među učenicima podrazumijevao je tri segmenta: edukaciju učenika o vrstama bihevioralnih ovisnosti, njihovim simptomima i načinima prepoznavanja; osposobljavanje učenika da prepoznaju opasnosti u rizičnim ponašanjima, te vježbanje pravilnog odgovora na izazove i formiranje jasnog stava u vezi nehemijskih ovisnosti.

U toku prvog polugodišta školske 2021/22 godine edukacija iz bihevioralnih ovisnosti je održana u školama u Brezi, Maglaju, Žepču i Visokom, a u toku drugog polugodišta, edukacije su održane u školama u Zenici, Visokom i Kaknju.

Edukacije o bihevioralnim ovisnostima koje su održane u saradnji sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje u period od januara do kraja juna 2022. godine su bile u:

O.Š. "Kulin ban", Visoko;
 O.Š. "Meša Selimović", Zenica;
 O.Š. "Musa Ćezim Ćatić", Zenica;
 O.Š. "Vladimir Nazor", Zenica;
 JU Tehnička škola, Zenica
 Gimnazija "Muhsin Rizvić", Kakanj;
 STŠ "Kemal Kapetanović", Kakanj;
 Srednja mješovita škola "Mladost", Zenica,
 Apsolventi Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici, smjer Socijalna pedagogija.
 Osim navedenih, održane su edukacije isključivo iz bihevioralnih ovisnosti za:
 JU Medresa "Osman-ef. Redžović", Visoko i
 SOS-dječija sela Bosne i Hercegovine.

Radionice "Bolje se družiti uživo"

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti je za školsku 2022/23. godinu osmislilo novi projekat radionica za prevenciju ovisnosti o igricama, internetu i društvenim mrežama.

Ovisnost o društvenim mrežama je jedan od novijih pojmova u modernoj psihološkoj literaturi i još uvijek je predmet brojnih istraživanja, teorija, zaključaka i pretpostavki. Zadnja decenija je donijela obilje novih naučnih podataka ali oni do sada nisu inkorporirani u jedinstvenu teoriju zbog metodoloških i konceptualnih razlika u istraživanju ove oblasti.

Prošlogodišnja istraživanja provedena od strane JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona na populaciji mladih našeg kantona pokazuju da većina provodi dnevno više od maksimalno zdravstveno preporučenih tri sata na internetu. Ispitanici izvještavaju o percepciji negativnih posljedica boravka na internetu (82,6%), a sa ponašanjem se nastavlja uprkos svjesnosti o negativnom aspektu istog. Negativne komentare i ismijavanje kao vid cyber-nasilja je doživjelo 23.14% ispitanih mladih osoba. Krostabulacija i rezultat za hi-kvadrat test pokazuju da nema značajnih razlika po spolu. Gotovo svi ispitanici žele promijeniti svoje navike u vezi boravka na internetu (90,1%).

Zbog svega navedenog, Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je osmislilo provođenje projekta održavanja radionica kojima bi se djeci i mladima ukazalo na opasnosti pojave ovisnosti zbog predugog boravka na internetu, te ponudilo poželjnije rješenje za druženja i socijalizaciju kroz provođenje vremena uživo.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojski kanton pismom podrške broj: 10-34-14369/22 od 11.10.2022. godine odobrilo je provođenje novog projekta radionica "Bolje se družiti uživo" direktno u školama.

Radionice su namjenjene učenicima osnovnih škola.

Cilj projekta je učenicima osnovnih škola omogućiti pravilnu i tačnu informisanost o bihevioralnim ovisnostima sa naglaskom na pretjerano korištenje interneta, igrica i

društvenih mreža, te pružiti podršku za razumijevanje njihovih problema i potreba kroz konkretne savjete i davanje osjećaja sigurnosti da zajednica u kojoj žive može biti sigurno mjesto za odrastanje.

Program je zamišljen kao stalni dio aktivnosti JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona i početak implementacije istog je školska 2022/2023. godinu, sa intencijom dugotrajnog i višegodišnjeg provođenja i praćenja rezultata istog.

Tako je u toku novembra i decembra 2022. godine zaposlenica Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti održala petnaest radionica u osnovnim školama:

- OŠ "Skender Kulenović", Zenica skupa sa područnom školom;
- OŠ "Musa Ćazim Ćatić", Zenica sa područnom školom;
- OŠ "Hasan Kjačija Pruščak", Zenica;
- OŠ "Aleksa Šantić", Zenica;
- OŠ "Vladimir Nazor", Zenica;
- OŠ "Miroslav Krleža", Zenica.

Svaka planirana pojedinačna radionica je održana u terminu jednog školskog sata, a termini su određeni u dogovoru sa svakom školom učesnicom projekta pojedinačno.

Radionice su održavane u toku trajanja nastave, i to po mogućnosti, za vrijeme časa odjeljenske zajednice, ne remeteći nastavni plan i program, niti nastavni proces.

Do sada je ukupno u 15 radionica prisustvovalo 358 učenika.

Istraživanje o uticaju pandemije na ovisnička ponašanja učenika trećih razreda srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona

Sveobuhvatno istraživanje o uticaju pandemije na ovisnička ponašanja učenika trećih razreda srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona se počelo provoditi u toku prvog polugodišta školske 2021/22 godine, a radna faza prikupljanja upitnika je dovršena do kraja juna 2022. godine. Za provođenje projekta bila je neophodna saglasnost i saradnja sa Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona koja je dobijena početkom oktobra 2021. godine. Istraživanjem se obuhvataju sve hemijske i bihevioralne ovisnosti uz dodatak o konzumaciji nargile, energetske pića i samovoljnog uzimanja tableta za smirenje.

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti, je izradilo projekat istraživanja, pripremio upitnike, obradu i unos, a raspodjela i prikupljanje upitnika je realizovano u saradnji sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. Istraživanje je provodeno na uzorku učenika formiranom od odabranih odjeljenja trećih razreda srednjih škola u Zeničko-dobojskom kantonu. Planiralo se da u konačnici obuhvati oko 500 ispitanika, a taj se broj popeo na 575 učenika trećih razreda srednjih škola. Od ukupnog broja upitnika, 12 nije bilo propisno urađeno, te su morali biti izostavljeni iz obrade. U obradu ulazi 563 upitnika ispunjenih od strane učenika trećih razreda srednjih škola. Od ovog broja, 207 čine mladići (36,8%), 321 (57%) su djevojke, a 35 učenika (6,2%) se ne izjašnjava po pitanju spola. Obuhvaćene su škole u Zenici, Kaknju, Visokom, Brezi i Maglaju. Za potrebe istraživanja je izrađen Upitnik koji je anoniman, sa zatvorenim tipom pitanja, urađen po naučno odobrenim pravilima. Za pojedinačno popunjavanje je učenicima bilo potrebno 15-20 minuta. Podaci dobijeni istraživanjem su se unosili u SPSS-bazu, nakon čega je slijedila obrada i interpretacija dobijenih rezultata. Svi dobijeni rezultati su prikazani isključivo kroz statističke parametre poštujući anonimnost svakog pojedinog učenika. Rezultati su osnova za izradu daljih preventivnih programa iz oblasti ovisnosti i biti će javno predstavljeni i objavljeni kroz dostupne publikacije.

Neki rezultati epidemiološkog dijela istraživanja o igranju igara na sreću, kockanju, kladenju u sportskim kladionicama i/ili on-line učenika trećih razreda srednjih škola sa

područja Zeničko-dobojskog kantona

Svjedoci smo da se posljednjih godina kod nas izuzetno mnogo povećala ponuda, dostupnost i reklamiranje raznih igara na sreću, pogotovo sportskog kladenja. što je dovelo do drastičnog povećanja broja ovisnika o kockanju. Trenutno se procjenjuje da u Bosni i Hercegovini ima između 35 000 i 60 000 ovisnika o kockanju, a nas je posebno zanimalo koji procenat mladih u srednjim školama u ZDK ima sklonost igranju igara na sreću, kockanju i kladenju. Istraživanje je provedeno na opisanom uzorku učenika formiranom od odabranih odjeljenja trećih razreda srednjih škola u Zeničko-dobojskom kantonu. Pokazalo se da 35,2% učenika ima bliske prijatelje koji nekada igraju igre na sreću, kockaju se, klade, klade u sportskim kladionicama i/ili on-line. Od ukupnog broja ispitanih 8,9% je izjavilo da često igraju igre na sreću, kockaju se, klade, klade u sportskim kladionicama i/ili on-line.

Neki rezultati epidemiološkog dijela istraživanja o stavovima i ponašanjima mladih na internetu

Brojne studije pokazale su da je prevalencija ovisnosti o internetu među mladima između 38 do 90%. Ovo je veoma širok raspon rezultata i ta disproporcija se objašnjava različitim strukturama istraživanja, drukčijim metodama i dijagnostičkim kriterijima, kulturalnoj pozadini i uzorcima na kojima su provedene. Istraživanje je provedeno na opisanom uzorku od 362 učenika formiranom od odabranih odjeljenja trećih razreda srednjih škola u Zeničko-dobojskom kantonu. Rezultati pokazuju da ispitanici najčešće provode na internetu u svrhu zabave od 3 do 5 sati dnevno, dok je čak 29% ispitanika izjavilo da na internetu u svrhu zabave provede preko 5 sati dnevno. Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti je u toku školske 2022/23 godine osmislilo novo istraživanje „Obilježja igranja igara na sreću i kockanja kod srednjoškolaca u gradu Zenici”. Ovo istraživanje za cilj ima dobijanje uvida u prevalenciju kockanja adolescenata u gradu Zenici, odnosno u njihove navike kockanja, te procjenjivanje koji udio adolescenata je u riziku razviti, ili su već razvili, probleme s kockanjem ili ovisnost. Razlog za pristupanju širem istraživanju o kockanju je naše epidemiološko istraživanje o svim oblicima ovisnosti provedeno u trećim razredima srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona (N=563) je pokazalo da 35,2% mladih imaju nekog bliskog prijatelja koji kocka, igra igre na sreću, kladi se i sl., a od tog broja njih 40 ili 7,1% je izjavilo da im se kockaju, igraju igre na sreću, klade se i sl. svi bliski prijatelji ili većina njih. Njih 19 je izjavilo da se često kockaju, a još 5,5% njih od ukupnog broja je izjavilo da se kocka ponekad. Dodatnu vrijednost istraživanja „Obilježja igranja igara na sreću i kockanja kod srednjoškolaca u gradu Zenici“ se ogleda u tome da je koncipirano na način da se omogući kompariranje rezultata sa do sada provedenim istraživanjima u urbanim sredinama Federacije Bosne i Hercegovine (do sada su objavljeni rezultati za Sarajevo i Tuzlu).

III 2.7.Saradnja i razmjena iskustava sa drugim odjeljenjima

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti se organizaciono nalazi u sastavu Službe za psihosocijalni tretman JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona zajedno sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje i Odjeljenjem za rehabilitaciju i resocijalizaciju.

Najbliža saradnja se ostvaruje sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje te su mnoge aktivnosti zajedničke za ova dva Odjeljenja i rade se koordinirano. Tu se prvenstveno misli na aktivnosti oko izrade promotivno-edukativnih materijala, aktivnosti edukacije i prevencije, istraživački rad, te aktivnosti povodom obilježavanja važnih međunarodnih i domaćih datuma vezanih za ovisnosti kao što su 31.maj, Svjetski dan bez duhanskog dima i 26. juni, Međunarodni dan protiv zloupotrebe i nezakonite trgovine drogama.

Za Svjetski dan bez duhanskog dima Odjeljenje je pripremlilo edukativni članak objavljen u listu “Naša riječ”, poster sa sloganom “Prestani zbog onih koji te vole”, te novo istraživanje o

stavovima i ponašanju mladih u vezi pušenja koje je dijelom prikazano u tekstu.

Koordinacija rada Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti sa borbom protiv korupcije

Zaposlenica Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti je imenovana odlukom Direktora za koordinatoricu ispred Zavoda u timu za antikorupciju Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

U izvještajnom periodu, u borbi protiv korupcije, tim za antikorupciju Vlade Zeničko-dobojskog kantona proveo je niz aktivnosti kroz radionice, konsultacije sa javnošću, konsultacije sa kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima uprave i jedinicama lokalne samouprave, te je izrađen sveobuhvatan dokument koji predstavlja temelj za provođenje Strategije za prevenciju i borbe protiv korupcije u narednom periodu, a koordinatorica ispred Zavoda je aktivno učestvovao u radu. Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 157. redovnoj sjednici održanoj 10.06.2022.godine donijela Odluku o usvajanju Akcionog plana za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona za period 2022-2024.godine. Akcioni plan je izrađen na period od tri (3) godine, što je u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata Federacije BiH, a isti će se prema pomenutoj Uredbi redovno revidirati sve do zaključne godine važenja Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije ZDK, što će u konačnici učiniti proces evaluacije kvalitetnijim i sveobuhvatnijim. Akcioni plan kao operativni dokument, sadržan je od ciljeva, mjera i aktivnosti sa jasnim rokovima i zaduženjima svih subjekata koji su uključeni u borbu protiv korupcije pa tako i JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, a što je nužno za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona. JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona aktivno učestvuje u ispunjavanju svih obaveza i mjera u okviru aktuelno važećeg Akcionog plana za borbu protiv korupcije Vlade Zeničko-dobojskog kantona. Akcionim planom je predviđeno periodično izvještavanje Ureda za borbu protiv korupcije. Koordinatorica je u toku 2022. godine prošla sve potrebne edukacije, izrađivala tražene Izvještaje iz oblasti antikorupcije i radila druge potrebne radnje iz ove oblasti. Osim navedenog, oformljena je Radna grupa za izradu Plana integriteta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

Koordinatorica je do sada zakazala i održala tri radna sastanka na kojem su dogovoreni zadaci i koraci u izradi Plana integriteta. Na trećem sastanku Radne grupe donesen je prijedlog Programa rada za izradu Plana integriteta Zavoda. Nakon toga se pristupilo štampanju upitnika o korupciji za sve zaposlene Zavoda, a zatim i raspodjeli upitnika, te prikupljanju popunjenih upitnika. U narednom period slijedi pravljenje softverskog rješenja za unos i obradu svih dobijenih podataka. Osim svega navedenog, zakonskim okvirom je regulisano da se šest mjeseci od usvajanja Akcionog plana za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona za period 2022-2024. godine trebaju uskladiti interni planovi aktivnosti. S tim u vezi, koordinatorica za pitanja vezana za borbu protiv korupcije je pripremila Plan implementacije akcionog plana za provođenje strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godina. **Plan implementacije akcionog plana za provođenje strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godina je usvojen početkom decembra 2022. godine.**

III 3. ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU

Tretman bolesti ovisnosti podrazumijeva promjenu životnog stila pacijenta, što je mnogo više

od uspostavljanja apstinencije od psihoaktivnih supstanci. Promjena ranijeg životnog stila, odnosno destruktivnog i autodestruktivnog obrasca ponašanja pacijenta/pacijentkinje odvija se sistemski, organizovano i kontinuirano. Proces rehabilitacije i proces resocijalizacije predstavljaju dva značajna procesa na kojima se temelji tretman bolesti ovisnosti. Usklađivanjem ova dva procesa, pacijentima se kroz Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju pruža mogućnost prihvatanja zdrave promjene usmjerene na život bez ovisnosti.

- **Proces rehabilitacije** podrazumijeva rad na promjeni pacijentovih disfunkcionalnih obrazaca ponašanja, rad na jačanju motivacije, kao i usvajanju novih oblika ponašanja koji podržavaju apstinenciju i zdrav stil života. U rehabilitacionom procesu, pored mjera socijalne i profesionalne rehabilitacije podrazumijevaju se i druge socioterapijske metode i postupci radi ponovnog prilagođavanja i uspostavljanja novih odnosa između liječenja osobe i sredine u koju se vraća.
- **Proces resocijalizacije** je usmjeren na usklađivanje ponašanja pacijenta sa zahtjevima društva, a na koje nije moguće da pacijent odgovori u akutnoj fazi bolesti. Cilj svake resocijalizacije je uspostava trajne apstinencije, uključivanje u različite društvene procese, obnova ranijih prijateljstava i porodičnih veza, nastavak školovanja kao i pronalazak zaposlenja.

Aktivnosti Odjeljenja u izvještajnom periodu definisane su i određene Godišnjim planom rada Zavoda i Godišnjim planom rada Odjeljenja za 2022. godinu. Planom rada postavljeni su osnovni strateški ciljevi, kako slijedi:

1. Zadržati dostignuti nivo usluga zdravstvene i socijalne zaštite;
2. Zadržati ili unaprijediti intersektorsku saradnju (poseban akcenat na vankantonalne ustanove socijalne i zdravstvene zaštite);
3. Saradnja sa terapijskim zajednicama i smještaj pacijenata;
4. Zadržati postignuti dogovor oko zdravstvenog osiguranja korisnika Zavoda;
5. Adekvatno i sigurno vođenje i evidentiranje podataka (POMPIDU upitnici);
6. Unaprijediti aktivnosti na provođenju sigurnosnih i zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti;
1. Vođenje procesa akreditacije Zavoda i provođenje akreditacijskih standarda;
2. Jačanje ličnih kompetencije i vještina uposlenika kroz kontinuiranu internu i eksternu edukaciju;

U skladu sa mogućnostima i epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj koronavirusom, svi postavljeni strateški ciljevi Odjeljenja u 2022. godini su realizovani. Uz saradnju i adekvatnu kontinuiranu koordinaciju sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda usvojeni Plan za 2022. godinu je ostvaren uz zadovoljavajući pozitivan efekat u ukupnom radu Zavoda.

III 3.1. Pregled pruženih usluga Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju u 2022. godini u ambulanti Zavoda i lokalnoj zajednici

Prvi cilj koji se odnosi na *pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga* prema klijentu/pacijentu, provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge su pružane u okviru ambulantnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. Ukupno je osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju **tokom 2022. godine pružilo ukupno 1946 usluge** (tabela 48. + tab. 49.). Broj pruženih usluga je povećan za 54 usluga više u odnosu na 2021. godinu, kada je pruženo ukupno 1892 usluge. Može se konstatovati da je povećani broj usluga rezultat rada bez djelimičnog uvjetovanja epidemioloških mjera koje su bile na snazi u proteklom periodu, zbog povećanog broja izdatih potvrda o liječenju prema pacijentima radi ostvarivanja prava

iz socijalne i zdravstvene zaštite i povećanog rada u terenskim ambulantama.

U *intersektorskoj saradnji* nastavljena je dobra saradnja sa nadležnim ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite. Isto je rezultiralo održavanjem visokog broja pacijenata na liječenju iz drugih kantona u odnosu na prethodne godine (na liječenju je bilo ukupno 52 vankantonalna pacijenta). Rješavanje niza socijalnih problema kojima su izloženi vankantonalni pacijenti kao i pacijenti Zavoda sa područja Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa raspoloživim mogućnostima i okolnostima može se ocijeniti dobrom i pozitivnom. Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastoji kroz svoj svakodnevni rad da pomogne pacijentima Zavoda u rješavanju *pitanga zdravstvenog osiguranja*. Posredovanje u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja odvija se preko Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. U tom smislu saradnja sa nadležnim službama za zapošljavanje u Ze-Do kantonu skoro se svakodnevno odvija, može se ocijeniti pozitivnom i primjerom kako se rješavaju praktični problemi građana i pacijenata. Isto tako, saradnja sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Ze-Do kantona je na zavidnom nivou. Svi problemi ili nejasnoće u radu riješeni su konkretno i na obostrano zadovoljstvo, a prvenstveno u interesu pacijenata. Pored navedenog, kontinuirana je saradnja i posredovanje sa drugim zavodima zdravstvenog osiguranja ili institucijama, ustanovama i službama izvan Ze-Do kantona. U cilju održavanja ovog pozitivnog trenda redovno se održavaju sastanci sa predstavnicima Službi za zapošljavanje i još uvijek se primjenjuje zajednički dogovor po kojem se potvrde za produžavanje zdravstvenog osiguranja izdaju samo za pacijente koji se otpuštaju sa Odjeljenja za stacionarno liječenje Zavoda dok su tu mogućnost ranije imali svi pacijenti Zavoda bez obzira na hospitalni boravak.

III 3.2. Tabelarni prikaz pruženih usluga Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju

3.2.1. Ambulantne usluge Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju

Tabela broj 53: Pregled pruženih usluga 2021/ 2022. godine

Vrsta usluge	2021.	2022.
--------------	-------	-------

Individualni socioterapijski rad sa klijentom	1710	1670
Grupni socioterapijski rad sa klijentima (teren)	10	55
Grupni socioterapijski rad sa saradnicima	5	25
Grupe duhovne terapije i terapije po modelu	0	0
Pompidu upitnik	67	58
Ukupno usluga	1.792	1.808

U toku 2022. godine Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ukupno je pružilo **1.808 usluga u ambulantnom tretmanu** kroz individualni socioterapijski rad sa pacijentima, njihovim saradnicima u liječenju u ambulanti Zavoda i na terenima.

3.2.2. Usluge u lokalnoj zajednici

U toku 2022. godine Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ukupno je pružilo **138 usluga u lokalnoj zajednici**.

Tabela broj 54: Usluge u lokalnoj zajednici 2020/2021. godine

Vrsta usluge	2021.	2022.
Ostvarena mater. pomoć od strane Ze-do kantona – smještaj u TZ	13	19
Ostvarena materijalna pomoć od strane Grada Zenica		
Ostvarena materijalna pomoć od strane centara za socijalni rad	2	7
Ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje	5	15
Posredovanje u postupku starateljstva (testiranja)	22	17
Ostala upravno pravna akta (sud, tužilaštvo, centri za soc rad i sl.)	58	80
Ukupno usluga u lokalnoj zajednici	100	138

Osim navedenih kvantitativnih usluga postoji kontinuirana saradnja sa drugim javnim i nevladinim ustanovama u Zeničko-dobojskom kantonu kao i ustanovama u drugim kantonima (centrima za socijalni rad, centrima za mentalno zdravlje, bolnicama, zavodima za zapošljavanje, udruženjima građana i dr.).

III 3.3. Usluge smještaja pacijenata u terapijske zajednice

Saradnja sa terapijskim zajednicama ostvaruje se na osnovu potpisanog Ugovora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i trenutno dvije terapijske zajednice i to: JU Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama **CROPS**- Smoluća kod Tuzle i Centar za odvikavanje od ovisnosti-**Marjanovac** kod Banja Luke. Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju Zavoda je iniciralo ovakvo rješenje i predstavlja pozitivan primjer daljeg tretmana.

Tokom izvještajnog perioda **upućeno je ukupno 19 pacijenata na smještaj u terapijsku zajednicu** (CROPS Smoluća kod Tuzle- 13 pacijenata- za četiri pacijenta od ukupnog broja upućenih pacijenata nije pokrenut postupak smještaja zbog kratkotrajnog boravka, MARJANOVAC kod Banja Luke- 6 pacijenata- za jednog pacijenta nije pokrenut postupak smještaja jer je u dva navrata kratkotrajno boravio u Marjanovcu), a sveukupno je bilo **22 pacijenta na rehabilitacijskom tretmanu u terapijskoj zajednici** tokom 2022. godine, uključujući pacijente koji su upućeni u terapijske zajednice iz prethodnih godina (CROPS-16

pacijenata i MARJANOVAC-6 pacijenata).

Može se konstatovati da je povećan broj pacijenata upućenih na smještaj u terapijsku zajednicu u 2022. godini (ukupno 19 pacijenata) u odnosu na 2021. godinu, a kada je bilo upućeno 13 pacijenata, te da je i dalje prisutna motivacija i interes za nastavak tretmana ovisnosti kroz ovaj segment-rehabilitacijski tretman u terapijskoj zajednici.

Prikaz usluga smještaja u terapijske zajednice

Tabela broj 55: Broj upućenih pacijenata u terapijske zajednice u periodu od 2020.-2022. godine				
Godina	2020.	2021.	2022.	Ukupno
Broj	9	13	19	41

Tabela broj 56: Broj upućenih pacijenata u terapijske zajednice u 2022. godini			
Terapijska zajednica	Marjanovac - Banja Luka	CROPS Smoluća	Ukupno
Broj	6	13	19

- **Upućeni pacijenti tokom 2022. god.:** U izvještajnom periodu u terapijske zajednice je bilo upućeno ukupno 19 pacijenata.
- **Ukupno pacijenata smještenih u TZ tokom 2022. god.:** U izvještajnom periodu u terapijskim zajednicama boravilo je ukupno 22 pacijent (19 novih pacijenata upućenih u terapijske zajednice tokom 2022. godine i tri pacijenta koji su upućeni u terapijske zajednice iz prethodnih godina) koji se finansiraju od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, na osnovu potpisanog ugovora o smještaju i finansiranju.
- **Ukupno pacijenata koji su samovoljno napustili tretman u TZ tokom 2022. god.:** U izvještajnom periodu, 13 pacijenata su napustili tretman (deset pacijenata su samovoljno napustili TZ Crops, a tri pacijenta su isključeni zbog nepoštivanja pravila TZ Crops). Dva pacijenta su samovoljno napustili TZ Marjanovac.

Trenutno, u terapijskim zajednicama boravi ukupno šest pacijenata koji se finansiraju od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu potpisanog ugovora o smještaju i finansiranju.

III 3.4. Sigurnosne i zaštitne mjere obaveznog liječenja

Zavod za bolesti ovisnosti provodi zaštitne i sigurnosne *mjere obaveznog liječenja od ovisnosti* na osnovu rješenja nadležnih sudova, a u skladu sa Zakonom o zaštiti nasilja u porodici, Pravilnikom o provođenju zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti i Krivičnim zakonom. Zavod izrečene mjere provodi i postupa u skladu sa zakonskim propisima.

Tokom 2022. godine, nadležni sudovi su donijeli **deset rješenja kojima su izrečene mjere obaveznog liječenja od ovisnosti**, a koje će se provoditi u Zavodu. Od navedenog ukupnog broja, pet osoba se nije odazvalo na tretman. U 2022. godini bilo je ukupno 8 sudskih pacijenata na tretmanu, uključujući i pacijente koji su na tretmanu iz prethodnih godina u skladu sa važećim rješenjima/presudama. U skladu sa Pravilnikom o provođenju mjera obaveznog liječenja o toku tretmana sudskih pacijenata obavješteni su nadležni centri za socijalni rad i sudovi. Izricane su: **zaštitne mjere** zbog nasilja u porodici koje je vršeno kao posljedica alkoholizma (tri zaštitne mjere) i **sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti** zbog posjedovanja i omogućavanja uživanja opojnih droga (dvije sigurnosne mjere). Od ukupnog broja, tri zaštitne mjere izrekao je Općinski sud u Zavidovićima dok su Općinski sudovi u Kakanju i Zenici izrekli po jednu sigurnosnu mjeru.

U odnosu na 2021. godinu konstatovan je povećan broj izrečenih mjera obaveznog liječenje od ovisnosti, a koje se provode u Zavodu (u 2021. godini bilo je izrečeno ukupno šest mjera obaveznog liječenja od ovisnosti), ali je i povećan broj osoba koje se nisu odazvale na tretman u skladu sa izrečenim rješenjima/presudama.

Tabela br. 57: Izrečene mjere obaveznog liječenja od ovisnosti u periodu od 2020-2022. god.

Nadležni sud/godina	2020.	2021.	2022.	Ukupno
Zenica	0	0	1	1
Visoko	2	2	2	6
Maglaj	2	2	2	6
Zavidovići	1	1	3	5
Bugojno	0	0	0	0
Goražde	0	0	0	0
Kakanj	1	1	2	4
Ukupno	6	6	10	22

III 3.5. Prijave liječenih ovisnika od psihoaktivnih supstanci (21-I-PLO)

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastavilo je *popunjavanje Pompidu obrazaca*. U izvještajnom periodu ukupno je **uneseno 58 Pompidu upitnika** u bazu Zavoda za javno zdravstvo FBiH. Sve prijave (POMPIDU upitnici) su uredno unesene u bazu ZZJZ FBiH bez dijela koji se odnosi na povjerljive informacije pacijenta, dok su kompletni POMPIDU upitnici sa dijelom povjerljivo arhivirani unutar Zavoda u skladu sa smjernicama i uputstvom. Sve prijave su mjesečno blagovremeno dostavljane Institutu za zdravlje i

sigurnost hrane Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa važećim Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu vođenja individualnih izvještajnih obrazaca i drugih pomoćnih obrazaca.

III 3.6. Aktivnosti na održavanju kvalitete i sigurnosti (AKAZ)

Tokom izvještajnog perioda nastavljen je proces održavanja dostignutog nivoa *kvalitete i sigurnosti* i aktivno se radilo na pripremama za reakreditaciju Zavoda. Dana 13.01. i 14.01.2022. godine obavljena je vanjska ocjena Zavoda u cilju njegove reakreditacije i certifikacije i uposlenici Odjeljenja su aktivno učestvovali u procesu reakreditacije. Također, u izvještajnom periodu uposlenici Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju učestvovali su u izradi niza procedura i politika, vodiča i drugih dokumenata u sklopu AKAZ.

III 3.7. Projektne aktivnosti Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju

III 3.7.1. „Moja priča o liječenju“ i 1. Decembar- Svjetski dan borbe protiv AIDS-a

U sklopu projekta: „DECEMBAR-mjesec prevencije ovisnosti“ objavljen je POZIV pacijentima Zavoda za dostavljanje njihovih vlastitih radova iz oblasti ovisnosti na temu: „Moja priča o liječenju“. Objavljivanjem poziva pacijentima ovakve vrste nastojalo se dati na važnosti kreativnom literarnom i likovnom izražavanju pacijenata Zavoda i potaknuti ih da se prijave u što većem broju. Poziv je bio objavljen simbolično dana 10.10.2022. godine na dan Svjetskog obilježavanja mentalnog zdravlja i bio je otvoren mjesec dana za sve pacijente Zavoda. U tom periodu su uposlenici Odjeljenja za ambulantni tretman i Odjeljenja za stacionarni tretman zajedno sa Odjeljenjem za rehabilitaciju i resocijalizaciju aktivno radili na motivaciji pacijenata za prijavu na navedeni poziv kroz svakodnevni individualni i grupni rad sa pacijentima u Ambulanti Zavoda, Odjeljenju za stacionarni tretman-Detox i terenskim ambulantama u Visokom, Kaknju, Brezi, Tešnju, Doboju Jugu i Maglaju.

Komisija Zavoda za pregled i odabir najuspješnijih radova Zavoda je odabrala tri najuspješnija rada i najuspješnijim pacijentima je dana 15.12.2022. godine Stručni tim Zavoda dodijelio zahvalnice uz prigodan poklon. Također, za sve ostale pacijente koji su učestvovali u navedenom pozivu obezbijeđeni su simbolični pokloni. Tokom naredne godine planirana je izrada brošure sa radovima pacijenata koji su učestvovali u navedenom pozivu.

1. Decembar- Svjetski dan borbe protiv AIDS-a

U sklopu mnogobrojnih aktivnosti koje su se realizovale u sklopu projekta: „DECEMBAR-mjesec prevencije ovisnosti“, Odjeljenje za ambulantni tretman i Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju realizovali su i aktivnosti povodom 1. decembra- Svjetskog dana borbe protiv AIDS-a. Dijeljenjem promotivnih materijala (privjesak, hemijska olovka, majica) i edukativnog letka i kroz redovni individualni i grupni rad sa pacijentima nastojalo se da povodom ovog značajnog datuma podigne svijest o HIV-u i hepatitisima, utječe na smanjenje stigme i diskriminacije, te skrene pažnja na opasnosti koje donosi rizično ponašanje.

Promotivni i edukativni materijali su podijeljeni svim pacijentima u tretmanu (Ambulanta Zavoda, Odjeljenje za stacionarni tretman-Detoks i terenskim ambulantama u Visokom, Kaknju, Brezi, Tešnju, Doboj Jugu i Maglaju.

III 3.7.2. Programi iz lokalne zajednice: „NIKO BEZ OSNOVNE ŠKOLE“ i prekvalifikacija za određena zanimanja

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju je u periodu od oktobra do kraja decembra 2022. godine aktivno radilo na informisanju pacijenata Zavoda o aktivnim programima formalnog obrazovanja-osnovnog obrazovanja odraslih za školsku 2022/23. godinu na području Zeničko-dobojskog kantona-„Niko bez osnovne škole“ i raspisanim konkursima za prekvalifikaciju za određena zanimanja na području grada Zenica u mjesecu decembru.

Pacijenti Zavoda koji nemaju završenu osnovnu školu i izrazili su želju da steknu svjedodžbu o završenoj osnovnoj školi ili izvrše prekvalifikaciju trenutnog srednjoškolskog zanimanja dobili su potrebne informacije i savjete oko prikupljanja potrebne dokumentacije i prijave na navedene konkurse od strane stručnih saradnika Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. Dva pacijenta su se uspješno prijavili i primljeni u sklopu programa formalnog obrazovanja-osnovnog obrazovanja odraslih i jedan pacijent je uspješno prijavljen i primljen na konkurs za prekvalifikaciju zanimanja na području grada Zenica.

III 3.8. Saradnja sa drugim Odjeljenjima Zavoda

Uposlenici Odjeljenja su zajedno sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje realizovali zajedničke aktivnosti (izrada letaka, postera, mini edukativnih kvizova, stručnih radova na temu ovisnosti itd.) , te su:

- Povodom 01.04. Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma, uposlenica Odjeljenja je izradila mini edukativni kviz za širu javnost pod nazvom: „Ne ispijaj svoj život“. Kviz je izrađen online i bio je objavljen na web i fb stranici Zavoda.
- Povodom 31.05. Svjetskog dana borbe protiv pušenja, uposlenica Odjeljenja je izradila letak na temu: „Reci DA životu, a NE pušenju“.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, u periodu od 20.06.-27.06.2022. godine uposlenici Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju su bili aktivno uključeni u preventivne aktivnosti u kampanji „Tvoje NE mijenja sve, zato budi Neovisan“ kroz izradu letaka, postera i aktivan rad na terenima u Tešnju i Zenici.
- Dana 14.07.2022. godine održali radionicu i predavanje članovima izviđačkog udreda „Zvijezda“ iz Vareša na temu bolesti ovisnosti.
- Dana 28.07.2022. godine zajedno sa timom Zavoda posjetili Boračko jezero i održali radionicu na temu: „Ovisnost i prevencija ovisničkog ponašanja među mladima“.

III 3.9. Učešće u internim i eksternim edukacijama, seminarima, kongresima

U okviru edukacija, uposlenici Odjeljenja prisustvuju seminarima, kongresima i drugim vrstama *eksterne i interne edukacije* u skladu sa raspoloživim kapacitetima:

- U periodu od 27.05.-28.05.22. godine na Vlašiću uposlenica Odjeljenja je

prisustvovala IX akademiji o liječenju bolesti ovisnosti o drogama u organizaciji farmaceutske kuće Unifarm.

- U periodu od 04. do 06.11.2022. godine uposlenici Odjeljenja prisustvovali su 5. kongresu psihijataru BiH sa međunarodnim učešćem pod nazivom „Psihijatrija u svijetu promjena“ Mostaru.
- U periodu od 07.12.-09.12.2022. godine uposlenici Odjeljenja su u okviru 10. Dana kvalitete u zdravstvu koje organizuje Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu FBiH u Sarajevu su prezentovali rad na temu: „Priprema prema standardima za bolnice“ u okviru sesije Razmjena dobre prakse.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju u 2022. godini ostvarilo je sljedeće ciljeve:

- Realizovani su u potpunosti svi postavljeni strateški ciljevi Odjeljenja u 2022. godini;
- U odnosu na prošlu godinu **povećana je razina kvalitete i kvantitete** pruženih usluga Odjeljenja iako je rad i dalje djelimično prilagođen epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj koronavirusom;
- Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti: **Članom 11. ovisnici su zakonski tretirani kao korisnici socijalne zaštite.** Ova zakonska odredba koristi se u ostvarivanju prava pacijenata Zavoda.
- Saradnja sa terapijskim zajednicama: na rehabilitacioni tretman u terapijske zajednice, Zavod je u 2022. godini ukupno uputio (19) pacijenata, za šest pacijenta više u odnosu na isti period prošle godine. **Saradnja sa terapijskim zajednicama je dobra i ima kontinuitet;**
- Provođenje mjera obaveznog liječenja od ovisnosti: broj osoba kojima je izrečena ova mjera je povećana u odnosu na isti period prethodne godine. Sudovi su izrekli ukupno deset mjera obaveznog liječenja od ovisnosti u 2022. godini. **Saradnja sa nadležnim ustanovama koji su akteri u realizaciji izrečenih mjera (centri za socijalni rad, sudovi) je zadovoljavajuća i kontinuirana.**
- **Koordinacija u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja:** Na osnovu saradnje Zavoda i Zavoda za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona svim pacijentima Zavoda obezbijedeno je zdravstveno osiguranje poslije otpusta sa Odjeljenja za stacionarni tretman Zavoda (od 01.01.2020. godine). **Aktivnost je kontinuirana.**
- Uposlenici Odjeljenja aktivno učestvuju u procesu održavanja dostignutog nivoa kvalitete i sigurnosti (AKAZ) i u procesu reakreditacije Zavoda kroz izradu procedura, politika, strategija, vodiča itd. U izvještajnom periodu uposlenici Odjeljenja su izradili vodič pod nazivom: „**Procedure za emergentne situacije izazvane COVID-19 pandemijom**“ koji sadrži sve procedure koje su usvojene u Zavodu za bolesti ovisnosti u pandemijskom periodu.
- U okviru edukacija, uposlenici Odjeljenja redovno prisustvuju seminarima, kongresima i drugim vrstama interne i eksterne edukacije u skladu sa raspoloživim kapacitetima. U periodu od 27.05.-28.05.22. godine na Vlačiću uposlenica Odjeljenja je prisustvovala **IX akademiji o liječenju bolesti ovisnosti o drogama** u organizaciji farmaceutske kuće Unifarm. U periodu od 04. do 06.11.2022. godine uposlenici Odjeljenja prisustvovali su **5. kongresu psihijataru BiH sa međunarodnim učešćem** pod nazivom „Psihijatrija u svijetu promjena“ Mostaru. U periodu od 07.12.-09.12.2022. godine uposlenici Odjeljenja su u okviru 10. Dana kvalitete u zdravstvu koje organizuje Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu FBiH u Sarajevu su prezentovali rad na temu: **„Priprema prema standardima za bolnice“** u okviru sesije Razmjena dobre prakse.
- Uposlenici Odjeljenja aktivno su uključeni u aktivnosti drugih odjeljenja Zavoda.

- Povodom 01.04. Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma, uposlenica Odjeljenja je izradila mini edukativni kviz za širu javnost pod nazvom: „**Ne ispijaj svoj život**“. Kviz je izrađen online i bio je objavljen na web i fb stranici Zavoda.
- Povodom 31.05. Svjetskog dana borbe protiv pušenja, uposlenica Odjeljenja je izradila letak na temu: „**Reci DA životu, a NE pušenju**“.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, u periodu od 20.06.-27.06.2022. godine uposlenici Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju su bili aktivno uključeni u preventivne aktivnosti u kampanji „**Tvoje NE mijenja sve, zato budi Neovisan**“ kroz izradu letaka, postera i aktivan rad na terenima u Tešnju i Zenici.
- Dana 14.07.2022. godine **održali radionicu i predavanje članovima izviđačkog udreda „Zvijezda“ iz Vareša** na temu bolesti ovisnosti.
- Dana 28.07.2022. godine zajedno sa timom Zavoda posjetili Boračko jezero i održali **radionicu na temu: „Ovisnost i prevencija ovisničkog ponašanja među mladima**“.

PRILOG 1. IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA I OCJENA RADA DIREKTORA

IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZA 2022. GODINU

Nakon provedeng konkursa Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj: 02-30-15057/21 od 11.11.2021 godine na mandat od četiri godine imenovan je Upravni odbor u sljedećem sastavu:

1. Pero Matijević - predsjednik;
2. Miralem Redžić –član;

3. Adila Bošnjak- član;
4. Mirnes Telalović, član;
5. Suad Bašić, član.

U periodu od 01.01.2022.-31.12.2022. godine Upravni odbor JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona održao je ukupno 12 (dvanaest) sjednica. Pitanja koja su razmatrana na sjednicama Upravnog odbora bila su iz djelokruga i nadležnosti Upravnog odbora, a razmatrano je preko sedamdeset tačke dnevnog reda i usvojeno je preko 50 raznih odluka važnih za funkcionisanje i unapređenje rada Zavoda. S tim u vezi, slijedi prikaz najznačajnijih aktivnosti Upravnog odbora za 2022. godinu:

- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za potpisivanje Aneksa i Ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023 godinu,
- Razmatran i usvojen Plan poslovanja za 2023. godinu,
- Razmatran i usvojen Plan janih nabavki za 2023. godinu,
- Razmatran je i usvojen Izvještaj o poslovanju za 2022. godinu i Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatran i usvojen Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu;
- Razmatran je i usvojen Izvještaj komisije za popis imovine, potraživanje, obaveza, novčanih sredstava, sitnog inventara, na dan 31.12.2022. godine.
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za perio 01.01. do 31.12.2023. godine;
- Razmatrane i usvojene izmjene i dopune Pravilnika o radu na nekoliko sjednica,
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka za javnu nabavku lijekova,
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa najpovoljnijim ponuđačem za javne nabavke lijekova i provedeni postupak javne nabavke za potrebe Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti;
- Donesena je odluka o izmenam i dopunama Pravilnika o radu zbog imanovanja radnika sa zaduženjima za specifične radne zadatke;
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana i donesena odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača u postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora o međusobnim odnosima o pružanju usluga osiguranim osobama Zavoda zdravstvenog osiguranja Srednjo-bosanskog kantona u Zavodu za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Na svim održanim sjednicama Upravnog odbora bio je prisutan direktor Zavoda i redovno izvještavao Upravni odbor o svim aktuelnim pitanjima i trenutnom situacijom u Zavodu; Posebno je bilo potrebe za redovnim izvještavanjima za vrijeme trajanja proglašenog stanja prirodne nesreće na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine uzrokovane koronavirusom;
- Data je suglasnost direktoru da pokreće i vodi razgovore sa nadležnim u vezi rješavanja prostornog kapaciteta;

- Sjednice Upravnog odbora su se odvijale u skladu sa planiranim aktivnostima i prisustvo članova Upravnog odbora bilo je redovno;
- Sve odluke i zaključci doneseni su jednoglasno;
- Detaljan uvid u rad Upravnog odbora o svakom pitanju o kojima je isti raspravljao i odlučivao dostupan je kroz zapisnike koji su uredno vođeni u skladu s Poslovníkom o radu Upravnog odbora;
- Ministarstvu zdravstva Zeničko-dobojskog kantona je uredno dostavljan materijal poslije svake održane sjednice Upravnog odbora u 2021. godini.

Predsjednik Upravnog odbora

Matijević Pero

PRILOG 2. OCJENA RADA DIREKTORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG ZA 2022. GODINU

Prema finansijskim pokazateljima, Zavod je u periodu od 01.01.-31.12.2022. godine poslovao pozitivno, a finansijsko poslovanje Zavoda je vođeno u skladu sa pozitivnim propisima koji regulišu ovu oblast, prije svega sa Zakonom o računovodstvu. O svim aktivnostima, direktor je redovno izvještavao Upravni odbor i sve Odluke sprovodio uz saglasnost Upravnog odbora. Posebno se pozitivno ocjenjuje uspostavljanje rada i organizacije rada Zavoda tokom perioda pandemije u cilju očuvanja djelatnosti, kontinuiteta i kvaliteta u pružanju usluga. Zavod je akreditovan i certificiran od strane Agencije za kvalitet u zdravstvu i uručen je pehar za poslovnu uspješnost i posvećenost za 2022. godinu od strane CompanyWoll uz ocjenu sa AAA, što je najviša ocjena.

Razvoj Zavoda u stručnom i ekonomsko-finansijskom smislu na vrlo jasan način određuje njegov dalji pravac razvoja. Brojne aktivnosti Zavoda imaju za cilj realizaciju strateških opredjeljenja ove zdravstvene ustanove, a to se uglavnom odnosi na očuvanje kontinuiteta programa liječenja ovisnika, njihovo unapređenje, informatizaciju, postizanje visokog kvaliteta zdravstvenih usluga, edukaciju i stručno usavršavanje kadrova, te poboljšanje finansiranja zdravstvenog programa i rada sa ciljem da Zavod funkcioniše kao dobro organizirana, finansijski stabilna ustanova sa provjerenim kvalitetom usluga u oblasti prevencije, liječenja i rehabilitacije ovisnika.

Na osnovu naprijed navedenog Upravni odbor Zavoda za bolesti ovisnosti **pozitivno** ocjenjuje rad direktora Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

Predsjednik Upravnog odbora

Matijević Pero

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321, Fax: 032 201 322.
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POSLOVANJU

Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu

Zenica, februar 2023. godine

1. Uvod

U Izvještaju o ekonomsko-finansijskom poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu dat je prikaz ostvarenih prihoda i rashoda u 2022. godini sa uporednim pokazateljima ostvarenja istih u 2021. godini kao i uporedni prikaz planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda u 2022. godini. Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-Dobijskog kantona za period 2022. godine ostvarila je pozitivan finansijski rezultat sa ostvarenom dobiti od **313.559 KM** što predstavlja **13,53%** ukupnih prihoda Zavoda, čime je nastavljen trend uspješnosti finansijskog poslovanja.

2. Prihodi

Ukupni prihodi sa uključenim iznosom za zamjensku terapiju koja ide na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja je 2.449.308 KM. Realni ukupni prihodi u 2022. godini su ostvareni u iznosu od 2.317.136 KM, veći su za 211.603 KM (ili za 10 %) u odnosu na prethodnu, 2021. godinu ili za 255.136 KM (ili 12,3%) veći su u odnosu na Plan za 2022. god. (sve računato bez finansijskog koštanja metadona i suboxona koji padaju na teret ZZOZDK). Treba uzeti činjenicu da namjenski prihodi od metadona, odnosno suboxona ne igraju ulogu u formiranju dobiti, budući da isti predstavljaju i trošak u istom iznosu kao prikazani prihod i rashod (132.172 KM), a u skladu sa članom 32. i 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju ovi lijekovi padaju na teret sredstava Kantonalnog Zavoda zdravstvenog osiguranja.

2.1. Struktura prihoda u 2022. godini

Prihodi ostvareni iz Ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja iznose **1.920.159 KM** što čini **82,86% ukupnih prihoda Zavoda, a to je za 181.152 KM (ili 10,4%) više u odnosu na 2021 godinu, a za 188.159 KM (ili 9,8%) više u odnosu na plan za 2022. godinu.**

Prihodi iz Budžeta Vlade Zeničko-dobojskog kantona su ostvareni u iznosu od 90.000 KM ili 3,8 % ukupnih prihoda, i manji su za 40.000 KM, ili za 31% u odnosu na predhodnu godinu i u odnosu na Plan za 2022 godinu.

Prihodi izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja su ostvareni u iznosu od 306.977 KM ili 13,34% ukupnih prihoda. Uvećani su za 72.163 KM u odnosu na 2021 godinu ili za 30,5%, a 106.977 KM, ili 53 % veći u odnosu na plan za 2022 godinu. (ovo je posljedica opreznosti zbog još uvijek aktuelne pandemije i očekivanja traženja usluga vankantonálnih pacijenata).

Namjenski prihodi za zamjensku terapiju za 2022. godinu iznose 132.172 KM, ne igraju ulogu u formiranju dobiti budući da isti predstavljaju rashod u istom iznosu kao prikazani prihod (132.172 KM), a u skladu sa članom 32. i 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju Zamjenska terapija ide na teret sredstava Kantonalnog Zavoda zdravstvenog osiguranja.

3. Rashodi

Ukupno proknjiženi rashodi u 2022. godini sa uračunatim iznosom za zamjensku terapiju iznose **2.135.759 KM**. Realni ukupni rashodi JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu ostvareni su u **iznosu 2.003.577 KM, veći za 167.594 KM ili 8,36 % u odnosu na prethodnu godinu, a manji za 58.423 KM ili 2.92 % u odnosu na Plana za tekuću godinu i čine 86,47 % ukupnih prihoda.**

U proteklom periodu 2022. godine sve obaveze su ispoštovane, plate radnika su bile redovne, topli obrok je isplaćen na vrijeme, regres je isplaćen u visini koji je regulisan Pravilnikom o radu i sve obaveze prema dobavljačima-dužnicima su pravovremeno isplaćene.

3.1 Struktura rashoda

U strukturi rashoda u periodu 2022. godine nije bilo većih odstupanja od Plana kao i izvršenja istih u periodima prethodnih godina iskazanih relativnim pokazateljima (%). Uočljivo je procentualno povećanje pozicija 24, koeficijent 3,57, odnosno 78.725 KM je posljedica isplate jednokratne pomoći svim uposlenicima po federalnoj uredbi, koja nije bila planiran niti je bila tokom predhodne godine. Na poziciji 47, koeficijent 5,56 (12,84) ali je ukupan iznos relativno mali 12.848 KM, a predstavlja uplate otpremnine jednog penzionisanog radnika i isplate povodom smrti člana porodice za dva uposlenika, koji su definisani Pravilnikom o radu Zavoda, te otpis duga koji se nije mogao naplatiti.

Najveći dio rashoda u ukupnom iznosu čine izdvajanja za novčane naknade radnicima u **iznosu 1.650.152 KM što je 82,3% ukupnih rashoda Zavoda ili 71,22% ostvarenih ukupnih prihoda Zavoda, ili u iznosu 85,9% prihoda ostvarenih od Zavoda zdravstvenog osiguranja.**

Izveštaj o ekonomsko-finansijskom poslovanju za 2022. godinu prikazan je u tabelama i grafikonima koji stoje u prilogu.

4. Bilans

Razlika prihoda i rashoda, odnosno **ostvarena je dobit u iznosu od 313.559 KM.** Proistekla je finansijskom disciplinom u ostvarivanju prihoda i potrošnji ostvarenih sredstava. Glavni izvor ili faktor za ostvarenu dobit je realizirani prihod od usluga izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja, vankantonala lica koji iznosi **306.977 KM.**

S poštovanjem,

Broj: 05-37-256/22

Zenica, 28.02.2022. godine

Čustović

Direktor

prim. mr. med. sci. Amir dr.

specijalista neuropsihijatar

PRILOG 1. REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA POSLOVANJA ZA 2021. I ZA 2022. GODINU

Tabela 1. Realizacija finansijskog plana poslovanja za 2021. i 2022. godinu.

R. BR	KONTO	ELEMENTI	PLAN ZA 2021	IZVRŠENJE ZA 2021	PLAN ZA 2022	IZVRŠENJE ZA 2022	INDEX 7:5	INDEX 7:6
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		I PRIHODI						
1	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA FONDA ZDRAV.OSIGURANJA	1.620.000	1.739.007	1732000	1920159	1,10	1,10
2	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA ZE-DO KANTONA	130.000	130.000	130000	90000	0,69	0,69
3	6110	PRIHODI OD USLUGA OSTALIM KORISNICIMA-KANTONIMA	150.000	197.224	170000	233779	1,18	1,37
4	6110	GOTOVINSKI PRIHODI, PRIHOD-KOMENTORSTVO	10.000	8.169	10000	4660	0,57	0,46
5	6500	PRIHODI DONACIJA,SUBVENCIJA POTICAJA,REFUNDACIJA...	10.000	7.818	10000	/		
6	6500	PRIHOD NAMJENSKI MET.-SUBOXON	250.000	241.955	150000	132172	0,76	1,23
7	6552	PRIHODI FINANS.-MET-SUB KZZO J.N.				53072		
9	6521	PRIHODI OD ODLOŽENIH DONACIJA, DONACIJA I SL.	5.000	22.835	10000	3522	0,15	0,35
10	6610	OSTALI NEPOMENUTI PRIHODI, KAMATE	0	480	0	11944		
		UKUPNO PRIHODI (sa Metadonom)	2.175.000	2.347.488	2212000	2.449308	1,043	1,11
		UKUPNO PRIHODI (bez Metadona)	1.925.000	2.105.533	2062000	2.317136	1,10	1,12
		II TROŠKOVI						
1	5110	METADONSKA TERAP.-TEST TRAKE	15.000	13.383	15000	13575	1,01	0,90
2	5110	UTROŠAK LIJEKOVA-DETOKS	15.000	9.305	15000	7838	0,84	0,52
3	5110	UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-rukavice	6.000	4.770	6000	1575	0,33	0,26
4	5110	UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-maske	6.000	8.242	6000	/		/
5		UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-dezinfekciona sred.	6.000	8.990	6000	1796	0,20	0,13
6	5110	UTROŠAK MATERIJALA ZA METADONSKU TERAPIJU	3.600	911	4000	2932	3,21	0,73
7	5110	ISHRANA PACIJENATA-DETOKS	36.000	29.954	36000	30809	1,02	0,85
8	5110	KANCELARIJSKI MATERIJAL	5.500	4.412	12000	6170	1,39	0,51

9	5110	MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE I ČIŠĆENJE RAD.PROS.	8.000	5.017	8000	4356	0,86	0,54
10	5110	UTROŠAK METADONA NAMJ.KZZO	250.000	241.955	150000	132172	0,54	0,88
11	5120	TROŠKOVI ELEKTRIČNE ENERGIJE	8.000	6.025	8000	6753	1,12	0,84
12	5120	TROŠKOVI GORIVA I MAZIVA	6.000	6.333	7000	8523	1,34	1,21
13	5120	TROŠKOVI GRIJANJA	6.000	4.425	6000	4622	1,04	0,77
14	5130	TROŠKOVI REZERVNIH DIJELOVA	3.000	1.265	7000	/		
15	5140	TROŠKOVI SITNOG INVENTARA	6.000	7.631	10000	7689	1,0	0,76
16	5200	NETO PLAĆE	866.000	808.335	915000	856539	1,05	0,93
17	5200	POREZI I DOPRINOSI NA PLAĆE	590.900	587.013	622000	623038	1,06	1,0
18	5230	DNEVNICE NA SL.PUTU	1.000	0	2000	/		
19	5230	TROŠKOVI, SMJEŠTAJA NA SL.PUTU,PREVOZ, PUTARINE	7000	5.137	9000	10501	2,0	1,16
20	5230	NAKN.ZA UPOTREBU PRIVATNOG AUTOM.U POSLOVNE S.	1000	520	1000	560	1,07	0,56
21	5240	TROŠKOVI TOPLOG OBROKA	85.000	81.885	82000	86150	1,05	1,05
22	5240	TROŠ.PREVOZA NA I SA POSLA	6.000	4.671	7000	6151	1,31	0,87
23	5240	REGRES ZA GODIŠNJI ODMOR	20.000	19.600	22000	22140	1,12	1,00
24	5240	OSTALE NAKNADE	10.000	26.078	22000	78725	3,0	3,57
25	5240	KOTIZACIJE,STRUČNO USAVRŠ.-SIMPOZIJ.	6.000	3.617	10000	14269	3,94	1,42
26	5249	OSIGURANJE VOLONTERA	3.000	1.393	2000	1145	0,82	0,57
27	5270	NAKNADE ČL,UPR.ODBORA	16.000	15.584	16000	15584	1,00	0,97
28	5290	UGOVORI O DJELU-AUTORSKI	7.000	7.254	7000	4850	0,66	0,69
29	5300	GRAFIČKE USLUGE	5.000	1.828	8000	9420	5,15	1,17
30	5310	USLUGE PREVOZA-TRANSPORTNE USL.	1.000	0	1000	/		
31	5320	USLUGE INVES. ODRŽAVANJA	10.000	5.762	12000	5276	0,91	0,44
32	5320	USLUGE INVES. ODRŽ. TR. SR., USLUGE PRANJA VEŠA	6.000	5.126	6000	10506	1,93	1,75
33		TROŠKOVI TEHNIČKE ZAŠTITE	3.000	2.158	5000	3756	1,74	0,75
34	5320	ZAŠTITARSKE USLUGE	23.000	16.258	23000	16165	0,99	0,70
35	5330	TROŠKOVI ZAKUPNINA	35.000	39.024	40000	41066	1,05	1,02
36	5350	USLUGE REKLAME-MEDIJA PREVENCIJA	8.000	8.441	18000	9660	1,14	0,53
37	53	TROŠKOVI USLUGE ZAŠTITE NA RADU	5.000	278	6000	/		
38	5400	AMORTIZACIJA	22.000	21.014	24000	25463	1,21	1,06
39	5500	ZDRAVSTVENE USLUGE DRUGIH JZU	16.000	21.285	15000	13168	0,61	0,87
40	5500	OSTALE USL.-ADVOKATSKE, NOTARSKE, I SL	5.000	6.040	4000	4956	0,82	1,23
41	5510	REPREZENTACIJA	5.000	3.655	5000	5117	1,4	1,02
42	5520	TROŠKOVI PREMIJA OSIGUR.	6.000	6.868	7000	4092	0,59	0,58
43	5530	BANKARSKE USLUGE-PLATNI PROMET	4.000	2.705	4000	2894	1,06	0,72
44	5540	PTT USLUGE	8.000	6.988	7000	6332	0,90	0,90

45	5550	TAXE,POREZI,NAKNADE,AKAZ	9.000	11.427	9000	13656	1,19	1,51
46	5590	PRETPL.NA STRUČ.IZDANJA,LITER.DETOKS.,OGLASI OST.	4.000	3069	4000	2912	0,94	0,72
47	5590	SUDSKE NAKNADE,OSTALI RASHODI	1000	2307	1000	12848	5,56	12,84
II UKUPNI TROŠKOVII (sa Metadonom):			2.175.000	2.077.938	2212000	2.135749		
II UKUPNI TROŠKOVII (bez Metadona):			1.925.000	1.835.983	2062000	2003577	1,09	0,97
FINANSIJSKI REZULTAT (I minus II):			0	269.550	0	313559		

PRILOG 2. TABELARNI I GRAFIČKI PRIKAZ PRIHODA I RASHODA ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI

Tabela 1. Uporedni tabelarni prikaz prihoda u 2022 godini sa planom prihoda za 2022 godinu i prihodima u 2021. godini

R/b	Prihodi (KM)	Ukupno (KM)	Prihodi iz budžeta ZE-DO (KM)	%	Prihodi Z. zdravstvenog osiguranja (KM)	%	Ostali prihodi (KM)	%
1	Izvršenje 2022	2.317.136	90.000	3,88	1.920.159	82,87	306.977	13,25
2	Plan 2022	2.062.000	130.000	6,30	1.732.000	84,00	200.000	9,70
3	Izvršenje 2021	2.105.533	130.000	6,17	1.739.007	82,59	236.526	11,23
4	Index 1:2	1,12	0,69		1,11		1,53	
5	Index 1:3	1,10	0,69		1,10		1,30	

Grafikon 1. Uporedni prikaz prihoda 2022 godini sa planom prihoda za 2022 godinu i prihodima iz 2021 godine

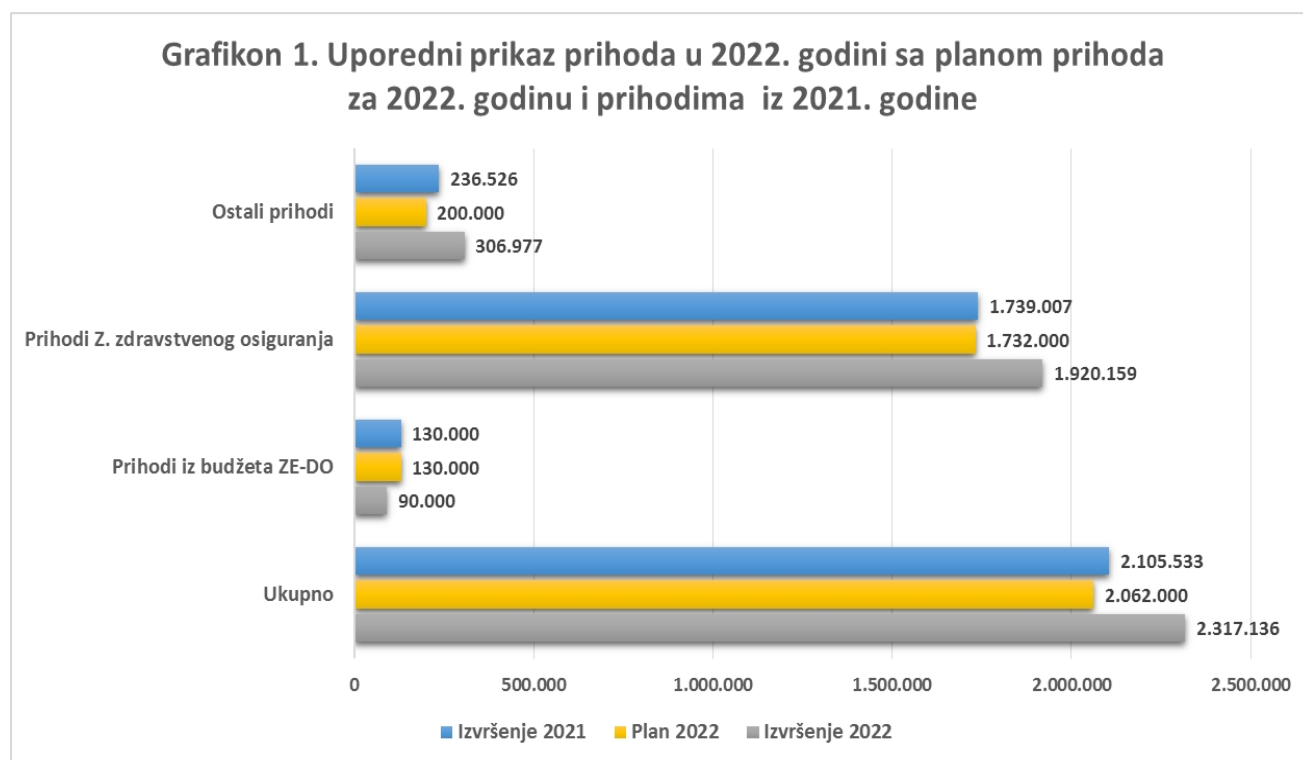

Tabela 2. Uporedni prikaz rashoda u 2022 godini sa planom rashoda za 2022. godinu i rashodima iz 2021 godine

R/b	Rashodi (KM)	Ukupno (KM)	Plaće, porezi i doprinosi na plaće, topli obrok, prevoz na i sa posla, regres (KM)	%	Ostali rashodi (KM)	%
1	Izvršenje 2022	2.003.577	1.650.128	82,36	300.377	14,99
2	Plan 2022	2.062.000	1.641.000	79,58	421.000	20,42
3	Izvršenje 2021	1.835.983	1.501.504	81,78	334.479	18,22
4	Index 1:2	0,97	1,01		0,71	
5	Index 1:3	1,09	1,10		0,90	

Grafikon 2. Uporedni prikaz rashoda u 2022 godini sa planom rashoda za 2022 godinu i rashodima iz 2021 godinu

